

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 02 Medzinárodný literárny festival Jána Smreka
- 03 Štefan Horský: Obluda na kolajniciach
- 04 Ars poetica 2007
- 05 Brat ŠAVOL: Moje lepšie ja (Keď Boha volám po mene)
- Jana ŠRÁMKOVÁ: Rozprávky štrbavej opičky
- Anton LAUČEK: Schéma a dogma v literatúre
- Martina SOLČANSKÁ: Aprílové dievča
- 08 Guillaume MUSSO: Budeš tam?
- Valerio Massimo MANFREDI: Ríša drakov
- 09 Vydavateľstvo ALIKA
- Knihobranie v kníhkupectve Eurobooks
- 10 Dante Alighieri: Peklo

„Pre mňa je život v tejto spoločnosti absurdný sám osebe. Nedokážem pochopiť cestu, ani cieľ cesty modernej konzumnej spoločnosti. Má to však jedno pozitívum: Naučil som sa robiť kompromisy!“

Rozhovor s prozaikom, režisérom a scenáristom Markom KUPČOM čítajte na strane 12.

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

KNÍHKUPECTVO BELIMEX
RÁZUSOVA 4/8, 977 01 BREZNO
TEL. 048/6112271

Slovenské:

1. T. Keleová—Vasilková: Duhový most – Ikar
2. M. Grznárová: Matko a Kubko – SPN-Mladé letá
3. D. Dán: Cela číslo 17 – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

1. D. Silva: Posol smrti – Slovenský spisovateľ
2. J. Čapek: Rozprávky o psíčkovi a mačičke – Belimex
3. Knižka šablón so samolepkami – Egmont

KNÍHKUPECTVO JULES VERNE
HLAVNÁ 49, 080 01 PREŠOV
TEL. 051/773 4830

Slovenské:

1. T. Keleová—Vasilková: Duhový most – Ikar
2. E. Urbaniková: Všetko alebo nič – EVITA
3. M. E. Matkin: Mužské interiéry – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

1. G. Hancock: Hľadání nadpřirozena – BBart
2. P. Coelho: Čarodejnica z Portobella – Ikar
3. F. Lelord: Hektorova cesta aneb hledání štěstí – Grada

KNIHA ALVA,
MAKARENKOVA 214, 958 01 PARTIZÁNSKE,
TEL. 038/7492191

Slovenské:

1. T. Keleová—Vasilková: Duhový most – Ikar
2. M. E. Matkin: Mužské interiéry – Vydavateľstvo Slovart
3. D. Dán: Cela číslo 17 – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

1. T. Gerritsenová: Posledný svedok – Ikar
2. T. O'Callaghan: Zberateľ kostí – Ikar
3. J. Grisham: Nevinný – Ikar

ČÍNSKY SPISOVATEĽ WANG MENG V LIC

Jeden z najvýznamnejších čínskych prozaikov Wang Meng (1934) sa v rámci svojej návštevy Slovenska zúčastnil na besede so slovenskými sinológmi a prekladateľmi v Literárnom informačnom centre. Wang Meng je čestným členom viacerých zahraničných spisovateľských organizácií, držiteľ domácich aj zahraničných ocenení a niekoľkokrát ho Asociácia čínskych spisovateľov žijúcich v USA navrhovala na Nobelovu cenu za literatúru. Vyrastal v rodine univerzitného profesora, počas stredoškolského štúdia sa zapojil do ilegálneho revolučného hnutia, od konca 40. rokov pôsobil ako profesionálny funkcionár zväzu čínskej mládeže a v tomto období začal aj literárne tvoriť. V polovici 50. rokov ho označili za pravičiara, poslali ho na prevýchovu a až do rehabilitácie roku 1978 nemohol celostátne publikovať. V poviedkach a reportážach z obdobia po rehabilitácii sa tematicky vracia ku „kultúrnej revolúcii“ a zaoberá sa súčasnými problémami čínskej spoločnosti, pričom uplatňuje novú tvorivú metódu, tzv. prúd vedomia. Na otázku Antona Baláza, ako ovplyvňuje súčasnú čínsku literatúru západná, najmä americká kultúra, povedal zaujímavú informáciu. Jedným z najčítanejších autorov v Číne je G. G. Márquez a jeho metódu magického realizmu uplatňujú viacerí čínski autori, ktorí do nej implantujú prvky čínskej magickosti a fantastiky.

-báb-

Jozef Leikert – Alexander Vojček

55 najkrajších miest a mestečiek Slovenska

Bratislava, Príroda 2007

Knih o krásach Slovenska sa objavuje čoraz viac. Okrem obrazových publikácií a turistických sprievodcov pribúdajú aj monografie slovenských miest a obcí, ktoré obyčajne vychádzajú pri príležitosti okrúhlych jubileí prvej písomnej zmienky o obci, a pokiaľ ide o obsah a polygrafické spracovanie sú rôznej kvality, od amatérskych brožúrok po veľkolepé projekty. Pozoruhodná je nová edícia vydavateľstva Dajama Mestá na starých pohľadniciach s inozajčnými resumé (takto sa už predstavili Trenčín, Levice a Nitra). Vydavateľstvo Region Poprad prispelo do ponuky dvojjazyčnou slovensko-anglickou knihou *Slovensko – Pohľadnice s charizmou času*, v ktorej sa cez dobové pohľadnice môžeme preniesť do histórie 62 slovenských miest.

Inou cestou sa vydalo vydavateľstvo Príroda. Spisovateľ literatúry faktu a básnik Jozef Leikert spolu s fotografom Alexandrom Vojčekom si vybrali 55 slovenských miest, aby ich predstavili v symbióze slova a obrazu a ukázali ich súčasnú tvár. Autorská dvojica pracovala s presne stanovenou štruktúrou dvojstrany toho-ktorého mesta (viac priestoru dostali len Bratislava, Nitra, Trenčín, Trnava, Banská Bystrica, Košice Poprad, Levoča, Prešov a Spišské Podhradie so Spišskou Kapitulou, menej Beckov, Bojnica, Brezno, Bytča, Slovenská Lupča a Tvrdošín). Každé mesto je výstižne charakterizované krátkym podtitulom (Bojnica – Rozprávková krása, Piešťany – Bahno s cenou zlata, Dolný Kubín – Mesto básní a básnikov, Tvrdošín – Maľovaný kraj detstva a i.). Hlavný text sa venuje mestu v jeho historickom vývoji, pristavuje sa pri najvýznamnejších udalostiach a informuje o najzaujímavejších a najcennejších pamiatkach, prírodných pozoruhodnostiach a iných osobitostiach – napríklad, že v Kremnici je nielen Múzeum mincí a medailí, ale aj stála výstava venovaná histórii lyžovania, že Malacky na Záhorí sú výnimočné nielen Svätými schodmi v Kostole Nepoškvrneného počatia Panny Márie, ale do európskych aj svetových dejín sa zapísali roku 1711 ako stanica dostavníkovej pošty, ktorá bola súčasťou európskej i zámorskej poštovej siete. Autori sa venujú aj súčasnému využitiu historických priestorov a dnešnej tvári miest. Súčasťou kompozície dvojstrany

sú fotografie, malá mapka s vyznačením lokality a heslovité prehľady: dôležité medzníky histórie mesta, slávne osobnosti späté s mestom, a miesta, ktoré sa vyplatí vidieť. Pri ďalšom vydaní, čo sa vzhľadom na kvalitu publikácie dá predpokladať, by však mohlo vydavateľstvo prehodnotiť veľkosť písma týchto prehľadov, ktoré je na hranici čitateľnosti.

Už pri letmom listovaní sa pred čitateľom cez neošuchané fotografické zábery otvára nádhera a historická bohatosť krajiny, v ktorej žijeme. Jej rozmanitosť a pôvab. Zároveň je však aj obrazom starostlivosti otcov našich miest o kultúrne dedičstvo. Mnohým sa určite v myslí vynoria ošarpané architektonické skvosty, ktoré v knihe, samozrejme, nenájdeme, ale aj tie, čo zostali už len na dobových pohľadniciach, lebo sme ich ľahkomyselne odstránili, aby sme ich nahradili niečím iným. Trebárs cestou či mostom. Nástojčivou je aj otázka, čo zanecháme nasledujúcim pokoleniam my. Výškové budovy podobajúce sa na seba ako vajce vajcu? Uniformné nákupné centrá? Nevkusné vilové štvrte obohané vysokými múrmi?

Na knihe vidno, že ju autori pripravovali starostlivo, s osobným zaujatím a vo vzájomnej súhre. Podarilo sa im vystihnúť optimálny pomer medzi obrazovou a textovou časťou tak, aby na čitateľa dýchla atmosféra mesta a podmanila si ho. Krásny informačne nasýtený kaleidoskop vybraných slovenských miest poslúži výborne aj ako doplnková literatúra pri vyučovaní vlastivedy či geografie, pri plánovaní výletov, ale trebárs aj ako podnet na využitie pár voľných chvíľ na služobnej ceste.

Vydavateľstvo Príroda pripravilo vydanie knižky *55 najkrajších miest a mestečiek Slovenska* aj v nemeckom *Die 55 schönsten Städte und Städtchen der Slowakei* a anglickom jazyku *55 Loveliest Places in Slovakia*, čím otvorilo možnosti objavovať menej známe kúty Slovenska zahraničným turistom. Možno práve pre túto cieľovú skupinu autori neradili mestá abecedne, ale podľa oblastí. Mapa Slovenska na úvodnej a záverečnej dvojstrane zjednodušuje orientáciu a prácu s týmto pozoruhodným knižným titulom.

Antonia Bednárková

ZRKADLÍME

„Základná škola sa sústreďuje na „nácvik techniky čítania“, aby deti čítali plynule, rýchlo a bez chyby. Predpokladá sa, že len potom bude dieťa schopné rozumieť tomu, čo číta. A hlavne, že sa porozumenie dostaví samo od seba. Tento mýtus sa tu prenáša už niekoľko desaťročí. Asi najväčšou zárukou úspešného čítania je motivácia – keď dieťa chce čítať a číta, tak sa to naučí. Čítať sa učíme čítaním a v podstate celý život.“

Oľga Zápotočná,
Týždeň 37/2007

Súčasťou prezentácie chorvátskej Bibliotéky Andersen 8. septembra v Divadle GUNAGU v Bratislave bolo aj predstavenie prekladu knihy Viliama KLIMÁČKA *Hrozičková električka* do chorváčtiny a diela chorvátskej autorky Lidije DUJIĆ *Plagva*. Knihy ilustrovali poprední chorvátski ilustrátori Ivica Antolčić a Ivan Vitez.

Foto Peter Procházka

KDE BOLO

- MsKS Snina na Strojárskej ul. 2060 – beseda s Petrou NAGYOVOU-DŽERENGOVOU – 23. septembra
- Čítareň U červeného raka v Bratislave – stretnutie s básnikom Borisom BRENDZOM – 11. septembra
- Kultúrny inštitút Maďarskej republiky na Palisádach 54 v Bratislave – prezentácia knihy esejí maďarského filozofa spisovateľa Lászla F. FÖLDÉNYIHO *Goyov pes* – 17. septembra
- Kaviareň Divadla Andreja Bagara v Nitre – stretnutie s Ivanom LALUROM a prezentácia jeho knihy *Alexander Dubček. Spomienky, úvahy, komentáre* – 11. septembra
- Klub slovenských spisovateľov v Bratislave – čítanie zo súborného diela básnika Ľudovíta FUCHSA – 25. septembra

KDE BUDE

- Mestská knižnica Sabinov – stretnutie s autorkou knihy *Aprílové dievča* Martinou SOLČANSKOU – 26. septembra o 9.30
- CC centrum na Jiráskovej 5 v Bratislave – stretnutie so spisovateľom Petrom GLOCKOM – 26. septembra o 10.00
- Next Apache, Panenská 28, Bratislava – Literárne kino s Janou BEŇOVOU – 27. septembra o 20.20
- SSV Trnava – prezentácia kníh Eva FORDINÁLOVÁ *Chystám Ti miesto* a Zlata MATLÁKOVÁ *Nečakané veci* – 27. septembra o 16.00
- Galéria Artotéka na Kapucínskej ulici 1 v Bratislave – výstava Súčasná nemecká knižná ilustrácia – do 28. septembra
- Pálffyho palác na Zámockej ulici v Bratislave – prezentácia knihy Žo LANGEROVEJ *Vtedy v Bratislave* – 28. septembra o 17.00
- Klub Trezor divadla Astorka na Námestí SNP v Bratislave – prezentácia knihy Mariána HATALU *Ak chceš hrať v noci na klavíri* – 8. októbra o 18.00
- Dom umenia na Námestí SNP 12 v Bratislave – výstava Bienále ilustrácií Bratislava – BIB 2007 – do 26. októbra
- Incheba Bratislava – Medzinárodný knižný veľtrh Bibliotéka 2007 – od 8. do 11. novembra

GRAND PRIX BIB 2007 do Nemecka

Medzinárodná porota BIB 2007 udelila nasledovné ceny:

GRAND PRIX: Einar Turkowski (Nemecko)

ZLATÉ JABLKO BIB: Kamila Christiansen (Dánsko), Iwona Chmielewska (Poľsko), Ivan Alexandrov (Rusko), Alenka Sottler (Slovinsko), Farshid Shafiee (Irán).

PLAKETA BIB: Bente Olesen Nyström (Dánsko), Maria Ekier (Poľsko), Michail Fedorov (Rusko), Angela Lago (Brazília), Hoda Hadadi (Irán).

ČESTNÉ UZNANIE pre vydavateľstvo: Editura UNIVERSUL Chisinau (Moldavsko).

Odtabuizovaná história

V bratislavskom knihkupectve Svet knihy prezentovali (13. septembra) publikáciu mladého historika Martina LACKA *Dezercie a zajatia príslušníkov Zaisťovacej divízie v ZSSR v rokoch 1942 – 1943*, ktorú vydal Ústav pamäti národa. Na prezentácii sa zúčastnil aj predseda Správnej rady ÚPN Ivan A. PETRANSKÝ. Záštitu nad slávnostným uvedením knihy medzi čitateľov prevzal gen. Emil VESTENICKÝ, poslanec NR SR, ktorý v úvodnom prejave vyzdvihol jej objektívny pohľad na úlohu slovenskej armády v druhej svetovej vojne, ako aj priblíženie osudov jednotlivých vojakov. Autorov prístup k spracovaniu archívnych dokumentov, spomienok pamätníkov, vyhľadávaniu faktov a na základe nich prehodnotenie doterajšej historiografie venovanej tomuto úseku činnosti slovenskej armády ocenili aj niektorí hostia. Práve takto zosumarizované fakty prispievajú nielen k odhaleniu príčin, ktoré viedli slovenských vojakov k dezerciam či zbehnutiam, ale aj k odtabuizovaniu postavenia slovenskej armády počas druhej svetovej vojny a k očisteniu povesti jej príslušníkov ako nespoľahlivých. V diskusii autor priblížil prácu na publikácii a priznal, že jedným z podnetov na jej napísanie bol osud jeho starého otca, príslušníka Zaisťovacej divízie.

-báb-

Program Medzinárodného literárneho festivalu Jána Smreka 2007

1. októbra

14.00 FFUK, č. miestnosti 256, Gondova 2, BRATISLAVA

Traja modernisti (seminár) – Ján Smrek, Miroslav Válek, Gunnar Ekelöf

18.00 Mozartova sieň Rakúskeho veľvyslanectva, Ventúrska ul., BRATISLAVA
Stredoeurópska literatúra – Robert Schindel, Richard Wall, Evelyn Schlöglová (Rakúsko), Kristína Lugnová (Švédsko), Vlasta Skalická (Česká republika), Anna Ondrejková. Prezentácia knihy A. Ondrejovej *Havrania, snová*.

2. októbra

14.00 Univerzitná knižnica, Michalská 2, BRATISLAVA

Nórsky obor a mediátor – seminár o B. Bjørnsonovi (175 rokov od narodenia) s príspevkami Bjørnsonovej pravnučky M. Bjørnsonovej Barkbuovej, K. Ødegårda, českých a slovenských autorov a literárnych vedcov. Prezentácia knihy B. Bjørnsona *Arne, básne a polemiky*.

18.00 Zichyho palác, Ventúrska 9, BRATISLAVA

Nová škandinávska literatúra – Knut Ødegård (Nórsko), Marie Silkebergová (Švédsko), Nicolaj Stockholm (Dánsko), Dana Podracká, Marianne Larsenová (Dánsko), Maurus Young (Čína/Francúzsko). Udelenie Ceny Jána Smreka nórskeho básnikovi Knutovi Ødegårdovi

3. októbra

10.00 Knižnica Juraja Fándlyho, Rázusova 1, TRNAVA

Tvárou v tvár – čítanie a diskusia so študentmi Gymnázia J. Hollého. Maurus Young, Nicolaj Stockholm, Knut Ødegård, Richard Wall, Marie Silkebergová, Kristína Lugnová, Stevan Tontić (Bosna a Hercegovina).

17.00 Mestská knižnica, Sokolská 8, MODRA

Autorské čítanie – Jozef Mihalkovič, Marianne Larsenová, Kristína Lugnová, Knut Ødegård, Vlasta Skalická, Anna Ondrejková. Prezentácia knihy A. Ondrejovej *Havrania, snová*.

4. októbra

16.00 Malokarpatská knižnica, Holubyho 5, PEZINOK

Autorské čítanie – Stevan Tontić, Maurus Young, Ján Zambor, Knut Ødegård, Július Balco.

19.00 Artotéka, Kapucínska ul. 1, BRATISLAVA

Nové texty slovenských a rakúskych autorov – Igor Hochel, Tomáš Janovic, Pavel Vilikovský, Erwin Riess (Rakúsko), Zdenka Beckerová (Rakúsko).

Oživenie minulosti

V deň Sviatku narodenia Panny Márie sa v Katolíckom kultúrnom dome vo Vranove nad Topľou uskutočnila prezentácia monografie *Pútnický farský Kostol Narodenia Panny Márie a kláštor pavlínov vo Vranove nad Topľou*. Jej autorom je poľský kňaz z radov pavlínov – teológ, erudovaný knihovník, historik a filológ Leander Tadeusz Pietras, PhD., OSPPE, ktorý vo Vranove pôsobí od roku 1990. „Cieľom, ktorý som si vedome postavil v procese prípravy textu, bolo oživiť pamäť na niektoré z dávnych udalostí, spojené s vranovským kostolom a klá-

torom, kde pôsobili otcovia pavlíni. Po dlhom hľadaní, skúmaní a preverovaní údajov sa podarilo nájsť aj to, čo sme doteraz nepoznali, o čom sme ani netušili.“ Do regionálneho knižného fondu tak pribudla ďalšia z hodnotných kníh, ktorá dokumentuje historické javy a súvislosti. Pre knihovníka a čitateľa je určite zaujímavá aj kapitola, ktorá sa venuje knižnému fondu pavlínov. Uvítanie knihy pripravili Rímskokatolícky farský úrad Vranov nad Topľou – Sever v spolupráci s Hornozemplínskou knižnicou.

Beáta Ocilková

Dezilúzie slobody

Do Bulharského kultúrneho inštitútu v Bratislave prilákala 12. septembra záujemcov o súčasnú bulharskú literatúru popredná dramatická a prozaička Teodora DIMOVÁ, ktorá tu čítala ukážky zo svojho románu *Matky* oceneného na vlaňajšom Frankfurtskom knižnom veľtrhu Veľkou cenou za východoeurópsku literatúru. Súčasťou tohto ocenenia je okrem finančnej odmeny aj vydanie románu v nemeckom preklade v rakúskom vydavateľstve Wieser a štipendijný pobyt vo Viedni, ktorý víťazke poskytuje KulturKontakt Austria. Vďaka spolupráci tejto

inštitúcie s Bulharským kultúrnym inštitútom a združením Aspekt prišla autorka aj do Bratislavy. Autorku a jej tvorbu predstavila editorka a prekladateľka Jana CVIKOVÁ, ktorá bola členkou poroty Veľkej ceny za východoeurópsku literatúru. Tragické príbehy z románu *Maikite* (Matky), ktorý ešte nie je preložený do slovenčiny, zaujali poslucháčov všetkých generácií. Autorka vytvorila siedmimi príbehmi matiek a ich detí narodených roku 1990 akúsi sociálnu sondu do spoločnosti, ktorej hodnoty sa začali meniť po roku 1989.

Podľahnúť žralochej chorobe

Jozef HERIBAN patrí medzi mediálne známe tváre nielen ako bývalý poslanec NR SR, ale už predtým ako filmový scenárista a režisér. Svet médií však dôverne spoznal aj zo zákulisia ako riaditeľ reklamy v TV Markíza a napokon je súčasťou jeho každodenného života prostredníctvom manželky, televíznej moderátorky. Svoje skúsenosti z manažmentu médií overené „na vlastnej koži“ zúročuje aj pred katedrou na prednáškach poslucháčom mediálnej komunikácie. Práve z týchto

prednášok a z veľmi invenčnej prípravy na ne vznikla kniha *Úspech má srdce žraloka* s podtitulom *Komunikácia – Značka – Kreativita*, ktorú autor slávnostne uviedol medzi čitateľov v širokom kruhu svojich priateľov a bývalých kolegov v reštaurácii Malecón v Bratislave (13. septembra). Na prezentácii sa zúčastnili okrem reprezentantov mnohých médií a parlamentu aj súčasný minister kultúry SR Marek MAĐARIČ spolu s bývalým ministrom Rudolfom CHMELOM.

-báb-

Text a ilustrácia

„Obrázková kniha je pre detskú izbu rovnako dôležitým atribútom ako kolíska, bábika alebo hojdač konik.“

F. J. Bertuch, vydavateľ

Výstavu súčasnej nemeckej knižnej ilustrácie v bratislavskej Artotéke otvorila (6. 9.) vydavateľka a editorka Renate RAECKE z Hamburgu, ktorá zastávala významné funkcie v IBBY v Nemecku i na medzinárodnej úrovni a niekoľkokrát bola aj prezidentkou poroty BIB v Bratislave. Pozornosť venovala aj ilustrácii ako obrazu sveta pre deti, vzťahu textu a ilustrácie. Upozornila na to, čo spája vystavujúcich ilustrátorov (bez ohľadu na rozdielnosť ich umeleckého rukopisu či techniky): „*Obraz ľudských túžob, zvieracích radostí, bláznivých príhod, magické sny či poetické vzdušné zámky. Sú to obrazy, ktoré sa uchovávajú v našej mysli a sprievádzajú nás celým životom... a prostredníctvom obrazov zraza čítame príbeh inak ako doteraz.*“

Z vystúpenia R. Raecke ma zaujal aj citát slov východonemeckého ilustrátora Franza Zaulecka o vzťahu textu a ilustrácie: „*Text a ilustrácia sú zvláštnou dvojicou. V prípade, ak je tento pár šťastný, obaja sa ideálne dopĺňajú. To, že obaja rozprávajú rozdielnou rečou, je tajomstvom ich vzťahu. Je samozrejmé, že existujú nielen šťastné páry, ale aj nešťastné. Väčšinou je na vine ona. Ilustrácia, ktorá pochová pointu textu. Keď nerespektuje nevysloviteľné.*“

Na záver sa treba poďakovať organizátorom aj za sprístupnenie profesionálnych portrétov vystavujúcich umelcov s ich vyznamienami, prečo im nimi ilustrovaná kniha prirástla k srdcu. Tým sa podarilo hlbšie priblížiť tvorbu a názory trinástich nemeckých umelcov slovenskému návštevníkovi. Výstavu pripravil Goetheho inštitút v spolupráci s Múzeom obrázkových kníh v Troisdorfe a potrvá do 28. septembra.

Lýdia Čelková

Čítam, čítaš – čítame

Staromestská knižnica v Bratislave vyhlasuje 3. ročník veľkej čitateľskej súťaže pre deti do 15 rokov Čítam, čítaš – čítame. Súťaž potrvá od 1. 10. 2007 do 29. 2. 2008. Výsledky budú vyhlásené počas Týždňa slovenských knižníc. O podmienkach sa deti dozvedia priamo na pracoviskách Staromestskej knižnice a na jej web. strán-

ke www.starlib.sk. Za splnenie základnej podmienky – prečítať 5 kníh – získka čitateľ 5 bodov. Novinkou v 3. ročníku je možnosť získať body za nového čitateľa knižnice a nakreslený obrázok o prečítanej knihe. Výhra ten, kto získka najviac bodov. Okrem pekných chvíľ strávených s knihou čakajú na súťažiacich aj pekné ceny.

-r-

Nevyužitie myšlienky

Ak sú peniaze na reklamu, predá sa aj voda v prášku.

Milan Závodný: Opice neveria, že pochádzajú z človeka, Eko konzult 2007

Stanislav Muntág: Najkrajšie vrchy

Bratislava, Dajama 2007

Na zvláštnosti a pozoruhodnosti prírodného dedičstva Slovenska sa zameriava nová edícia vydavateľstva Dajama *Prírodné krásy Slovenska*. Autorom úvodného titulu *Najkrajšie vrchy* je Stanislav Muntág. Predstavuje v nej 33 vrchov s ich majestátnou krásou, ale aj zaujímavými príbehmi či tajomstvami. Pokiaľ ide o lokality, ťažiskom autorovho výberu sú Vysoké Tatry. Začína vysokotatranskými končiarimi – *Kriváň, Rysy, Gerlachovský štít, Ladový štít, Slavkovský štít, Lomnický štít, Sivý vrch, Baníkov, Bystrá*. Nízke Tatry zastupuje *Ďumbier, Krakova hola, Kráľova hola, Liptov Baranec, Veľkú Fatru Krížna, Tlstá, Borišov, Malú Fatru Klak, Veľký Kriváň, Veľký Rozsutec, Súľovské vrchy Brada, Strážovské vrchy Strážov, Oravské Beskydy Babia hora, Javorníky Veľký Javorník, Chočské vrchy Veľký Choč, Poľanu Vepor, Poľana, Volovské vrchy Skalisko, Slánske vrchy Šimonka, Vihorlatské vrchy Sninský Kameň, Malé Karpaty Záruby, Tribeč Zobor, Vtáčnik Vtáčnik a Štiavnické vrchy Sitno*. *Najkrajšie vrchy* sú výsledkom vyše desiatročného vyhľadávania a spracúvania materiálu. Autorovi sa podarilo priblížiť vybrané vrchy inak, ako cez číselné údaje a kóty na mapách. Vrchy z jeho netradičného pohľadu sú príjemným prekvapením a doslova lákajú na návštevu hôr. Čitateľa totiž neinformuje iba o turistike, rozmanitých pohľadoch z končiarov v rôznych ročných obdobiach, o zvláštnych skalných útvaroch, vodopádoch, jaskyniach, vzácnej flóre a pod., ale zoznamuje aj s prvými písomne doloženými výstupmi na ten-ktorý končiar, s priekopníkmi, objaviteľmi a propagátormi vysokohorskej turistiky, ktorí prví písali a zverejnili svoje zážitky v dobovej tlači, hľadačmi pokladov, úryvkami piesní, ktoré sa spájajú s jednotlivými vrchmi a nechýbajú ani povesti. Texty dopĺňajú mapky s vyznačením príslušného vrchu a farebné fotografie vrchov od viacerých autorov.

Najkrajšie vrchy a ich príbehy sú pútavé a poučné čítanie pre všetkých, čo majú blízko k prírode a Slovensku.

Katarína Mikluščinová

Štefan Horský: Obluda na kolajniciach

Bratislava, Printservis 2007

Štefan Horský (1929) po celý život pracoval v rozhlas. Bol dušou i šéfom spravodajstva, s jeho menom je spätá moderná publicistika i populárne Dobré ráno. Ale činiť sa smel iba do normalizácie, lebo aj on sa prevínil tým, že „druhé oslobodenie“ nazýval okupáciou. Na subalternom mieste, bez mena a bez mikrofónu, sa venoval histórii rozhlasu, o ktorom neskôr napísal dve knižky. V čase zákazu publicistickej činnosti sa sústredil na zmapovanie rodného Primoravia, ale aj vojnového slovenského štátu. Tou obludou na kolajniciach sú valiace sa historické udalosti, nespočetné vlaky, ale aj osudy protagonistov. Opisuje ich dôveryhodne, s koloritom pozoruhodných drobností, lebo precízny autor vie, že aj veľké dejiny sa skladajú z malých dejín malých kútov, kde takisto žili ľudia so svojimi jedinečnými osudmi.

Horského rodným kútom je železničná stanica v Devínskom Jazere, ale aj strážny domček, kde „vartoval štreku“ jeho otec. Sem zapadá aj „osud“ železobetónového bunkra, ktorý mal ochrániť tento kút pred nepriateľom. Moderný bunker však zlyhal, ani z neho nevystrelili. Rieka Morava už nebola riekou hraničnou, lebo Primoravie si z oboch strán stráži Hitlerovci, ktorí si „privlastnili“ aj Rakúsko. Krátko na to obsadili aj Petržalku, Devín, Devínsku kobyľu... A po Viedenskej arbitráži sa hortovyví zandári s kosierik-

mi špacirovali už pred Sencom. Za samostatného slovenského štátu nebolo samostatné ani Primoravie, lebo Nemci okupovali letisko v Kuchyni, Turecký vrch, vojenské lesy na Záhorí a svoju posádku i beráterov (poradcov) mali aj v Malackách a Stupave.

Školáčik Horský povinne nastrážoval, no neskôr už ako vlakár meštianky, kúštik svetu rozumel najmä vďaka otcovi. Pred ich očami sa valili dejiny, vojenské transporty smerovali kamsi na východ, vracali sa nasardinkované ruskými zajatcami, neskôr aj civilmi, ktorých lifikovali do ríše na roboty. Čoskoro vlaky prevlakovali aj nemeckých ranených hrdinov a ku koncu vojny aj slovenských vojakov a partizánov do lágrov. Vtedy sa Nemci strážiaci tri Marcheggské mosty nakvartirovali aj do rodného domu autora. Aj v tých pohutých časoch v rieke pytliačili, lovili sumce i jalce. Rybárom bol aj známy mäsiar pán Vaněk a jeho priateľ herec a spevák Míla Beran, obaja Česi, ktorých zázrakom nevyhostili. Stalo sa, že protagonist Beran mal po skončení predstavenia v SND vďačný potlesk. Vtedy spomedzi divákov vystúpil na javisko aj mäsiar Vaněk a úspešnému hercovi zavesil na krk girlandu safalátok. Za vojny bola takáto kytička vďaka vzácnejšia ako kytička ruží. Podobný úlovok mal aj autorov otec, ktorý s lopatou v ruke stál pri štreke, keď po nej hrmel Balt-Orient-expres

Berlín-Istanbul. Kuchár v jedálnom vozni otvoril okno a vzduchom chladil varenú šunku. Tá čírou náhodou zavadila o lopatu a dopadla k nohám pochôdzkara. Taká hostina v primoravskom kúte už dávno nebola.

Áno, autor má zmysel pre humor, vtipne glosuje aj frontové udalosti: Nemci mali Blitzkrieg a Slováci Rýchlu divíziu. Z nijakej armády bojujúcej po boku Nemcov neprešlo k Rusom toľko vojakov ako práve Slovákov.

Keďže Horského matka sa narodila v Slovenskom Mederi, a ten takisto pripadol Maďarsku, zháňala protekciu, ako sa ta dostať. Pomohol jej spolurodák Šaňo Mach, ktorý v knižke vystupuje často, podobne ako ďalší kolaborujúci politici.

V tých časoch aj Primoravie malo uši na rádiách a počúvalo BBC, kde sa im z Londýna prihovárili Vlado Clementis a neúnavný Ján Masaryk. Jeho slová sú v knižke autentické, hrajú s dobou i dňom, lebo Horský vie, ako sa robí a tvorí moderná a náročná literatúra faktu. Jeho knižka je pre-svedčivou kronikou aj vďaka bratovými ilustráciami – perokresbami, ktoré sa zachovali zo školských rokov.

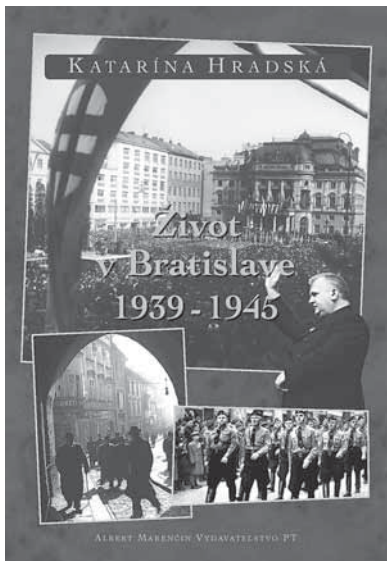
Horského kniha je holdom Primoraviu, rodným kútom, drobným ľudom, no najmä železničiarom, ktorí aj za tých nežičlivých čias pomáhali prežiť Židom, Rusom, Američanom, Talianom a prirodzene, mnohým Moravonom a Čechom.

Slavo Kalný

Katarína Hradská: Život v Bratislave 1939 – 1945

Bratislava, Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT 2006

Kniha Kataríny Hradskej nám s nekompromisnou otvorenosťou ukazuje, že v základných hodnotových orientáciách v dejinnej téme slovenského štátu je jasné úplne všetko. Nie je to historická štúdia, ani odborný výklad, ba ani osobný pohľad autorky na toto obdobie. Namiesto seba nechala prehovoriť dobové autentické pramene – slovenskú tlač. Poskladané úryvky nepotrebujuj nijaký komentár. Ódy Jozefa Tisa na veľkodušnosť a mierumilovnosť nemeckého fűhrera, prísahy slovenských športovcov na očistenie futbalu od všetkého nekresťanského, štvanie proti židom, zákaz trampovania ako „nemravného“ spôsobu života, zákaz českých, maďarských a židovských piesní v kaviarňach, nariadenie o povinnom pozdrave *Na stráž!* namiesto *Dobry deň* či *Ruky bozkávam*, celoštátne oslavy

Hitlerových narodenín, rady pre vraj „najčestnejšie“ zbohatnutie (arizácia) a mnoho ďalších perál predsta-

vuje v úplnej nahote režim, v ktorom vládol strach, fanatizmus, agresivita a nenávisť. Mozaiku dopĺňajú aj drobnosti z bežného života vtedajších ľudí a unikátne fotografie z archívu vtedajšej Slovenskej tlačovej kancelárie (mnohé z nich neboli doteraz publikované). Viaceré snímky dokážu vyvolať u starších čitateľov nostalgické spomienky, napríklad pohľad z terasy reštaurácie Savoy, staré trolejbusy na hlavnej stanici, dnes už neexistujúce ulice starého mesta či dobové trhovisko.

Publikácia *Život v Bratislave 1939 – 1945* je veľmi sviežim, originálnym príspevkom k plastickému obrazu obdobia, ktoré stále vyvoláva vášne a šokuje elementárnou neznalosťou. Vrelo odporúčam všetkým, ktorí o vojnovom slovenskom štáte naďalej prechovávajú najrozličnejšie ilúzie.

Eduard Chmelár

KNIHA ROKA 2007

Stav k 20. septembru

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. K. Peteraj: Čo sa šeptá dievčatám – Ikar	13
2. P. Nagyová-Džerengová: Pozri sa na seba – Ikar	12
2. P. Bílý: Don Giovanni – Slovenský spisovateľ	12
3. M. Rúfus: Vernosť – Slovenský spisovateľ	11
4. D. Poláčková: Aleš Votava – Vyd. Slovart + SNG	8
5. A. Hykisch: Spomeň si na cára – Vyd. Matice slovenskej	5

DEBUT ROKA

1. M. Solčanská: Aprílové dievča – Ikar	11
2. R. Sidor: Prvá kniha – OZ Slniečkovo	6
3. P. Tomašovič: Nič v krajine nikoho – Spolok sv. Vojtecha	3

YDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	29
2. Slovenský spisovateľ	17
3. Aspekt	11
4. Vydavateľstvo Slovart	10
5. Vyd. Matice slovenskej	4

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2007

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

.....
(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2007 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2007. Uzávierka ankety je 15. marca 2008.

BIBLIOGLOSÁR

Josip Antolovič
MARGITA MÁRIA ALACOCQUE
Trnava, Dobrá kniha 2007
Preklad Mária Sapientia Grígelová

Podtitul knižky znie *Učeníčka Ježišovo Srdca* a vychádza z toho, že táto svätica (1648-1690, roku 1920 bola vyhlásená za svätú) mala počas života zjavenia Ježiša Krista. V tzv. veľkých zjaveniach sa Ježiš pripomenul ako milujúci Boh, ktorý sa z lásky a bezvýhradne obetoval za ľudí, ale aj Boh, ktorého lásku ľudia urážajú a ignorujú. Stanovil v nich doteraz platné pravidlá úcty k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu a takisto rovnomený sviatok slávený v katolíckej cirkvi (od roku 1856) v piatok po druhej nedeli po Zoslaní Ducha Svätého. Autor predstavuje život tejto svätice, jej mystickú skúsenosť a zároveň teologicky i pastoračne komentuje dané udalosti pre veriacich dneška, pričom uvádza aj dvanásť prislúbení Ježišovho Srdca. V súčasnosti je táto úcta rozšírená v mnohých formách a na celom svete patrí medzi obľúbené prejavy viery, pokánia a spojenia s Ježišom.

Stephen King

MOBIL

Bratislava, Ikar 2007

Preklad Marína Gálisová

Hlavný protagonista Kingovho trileru, výtvarník Clayton Riddell, získal v Bostone výhodnú zmluvu na komiksový román. Tento úspech ho konečne posunie vpred a zabezpečí jeho rodine lepšiu životnú úroveň. Claytonovu radosť z blížiacего sa návratu domov však nečakane zmení udalosť, ktorá ničivou silou zasiahne každého, kto má mobil a od určitého okamihu ho použije. Clayton mobil nemá, a tak sa ocitne zrazu medzi vraždiacimi šialencami zmanipulovanými mobilnými telefónmi. Dni sa menia na desivú nočnú moru a na život plný smrti, nevypočítateľných agresívnych ľudí a neuveriteľného napätia. Dramaticky vykreslené mobilové šialenstvo so všetkými lahôdkami kingovskej gradačnej kompozície vydržia s pôžitkom čítať zrejme iba fanúšikovia tohto žánru, tí ostatní sa prsto budú báť. Máte mobil?

VRTUĽNÍK ZÁCHRANÁR

Bratislava, Vydavateľstvo

Fragment 2007

Preklad Gabriela Dittelová

Deťom od troch rokov je určená knižka špeciálne upravených tvrdených strán, v ktorej pomocou magnetickej páky môžu pilotovať vrtuľník. Posúvajú ho cez otvory na každej strane, čím sa tento ocitne vždy v inom prostredí. Nenadarmo zastrešilo vydavateľstvo rad podobných kníh pod edičným názov *Aktívne lepoprelo*, veď let s vrtuľníkom pomáha deťom zlepšiť koordináciu rúk a očí.

-rm- -lč-

Ars poetica Bratislava 26. – 30. septembra 2007

Margret Kreidl (1964) sa narodila v Salzburgu. Píše divadelné hry, poéziu i prózu. Vydala *Ich bin eine Königin* (Som kráľovná, 1996), *In allen Einzelheiten* (So všetkými detailmi, 1998), *Süße Büsche* (Sladké krovie, 1999), *Laute Paare* (Hlučné páry, 2002), *Mitten ins Herz* (Stredom srdca, 2005). Mnoho jej diel bolo inscenovaných (Berlín, Amsterdam, Graz, Viedeň, Linz) a preložených do slovinčiny, francúzštiny aj hebrejčiny. Žije vo Viedni. V knihe *Schnelle Schüsse* (Rýchle strely) narušuje tradičnú formu a obsahové frázy naratívnych vzorcov triviálnej literatúry z jej vnútra. Kreidl sa stavia proti nevedomým jazykovým schémam, tzv. „rečovému designu“, a proti všadeprítomnému, všeobšiahlemu javu sebaaprezentácie a odcudzenia sa rodov. Autorka nenaplnia invariety žánrov v ich „čistej“ podobe, pretože jej texty stoja na pomedzí poézie, prózy a drámy. Spomedzi umeleckých vplyvov na svoje texty priznáva inšpiráciu ruskou avantgardou, tvorbou Gertrúdy Steinovej, Marguerite Durasovej, Raymonda Queneaua, Bertolta Brechta, ale aj Gerharda Rühma. Margret Kreidl pociťuje spriaznenosť so skupinou OuLiPo (Ouvroir de Littérature Potentielle – Dielňa potenciálnej literatúry), ktorú v roku 1960 založili Queneau a matematik François Le Lionnais na výskum možnosti literatúry vedeckými a experimentálnymi metódami. O výnimočnosti Kreidlovej diela vypovedá i fakt, že v publikácii venovanej 101. výročiu narodenia Samuela Becketta sa objavil i jej text *Minidráma s krátkymi absurdnými dialógmi*.

S poetkou sa môžete stretnúť 26. septembra o 19.00 v divadelnej sále na Námestí SNP 12 v Bratislave

Rýchle strely

1

Žiarivožltá ženská topánka. Flakaté orchidey na vlhkých miestach. Vysoké húštiny papradia. Na brehu sa modro trblietajú vázky. Lesná praslička, močiarnie záružlie. Pôda je mäkká, teplá a vlhká. Mach. Vzduch. Mária. Zatvára oči. Skláňa sa nadeň. Má dlhé tmavé vlasy a veľké čierne oči. Oči. To sú července. A tie ústa, ústa sú také červené. Zrelá čerešňa. A líca, tie líca. Dve broskyne. A tie prsia, stehná. Tie pery. Vzduchne. Mária. Olizne si pery. Výstrel. Kričí. Otvára oči. Mária.

2

Veľkolisté trvalky a papradia. Machom husto pokryté kmene stromov. Lesná praslička, močiarnie záružlie. Pôda je mäkká, teplá a vlhká. Mach. Vzduch. Mária. Zatvára oči. Skláňa sa nadeň. Má dlhé tmavé vlasy a veľké čierne oči. Oči. To sú července. A tie ústa, ústa sú také červené. Zrelá čerešňa. A líca, tie líca. Dve broskyne. A tie prsia, stehná. Tie pery. Vzduchne. Mária. Olizne si pery. Výstrel. Kričí. Otvára oči. Mária.

3

On prestiera na lúke veľkú červenú šatku. Ona si sadá. Lúčna pôda je mäkká. Sadne si aj on. Husté bozky, vlhké miesta. Ona vzdychá. Steblá trstiny, húštie. Ona stane. Voda v bažine sa černie. Šepká. Mach. Temný mach s trstím a bielymi lekňami. Stále šepká a sadá si. On vstane. Hovorí nahlas, pomaly a zreteľne. Zelené pasienky a tienisté lesy, mohutné lesy, tiché a osamelé. Ona stále šepká. Strmé vrchy, vrchol na vrchole, ladovcové kotliny jedna na druhej, divoké hroty hrebeňov a skalné ihly. Kvitnúce rododendrony. Stále vzdychá. Výstrel. Oblaky na večernej oblohe.

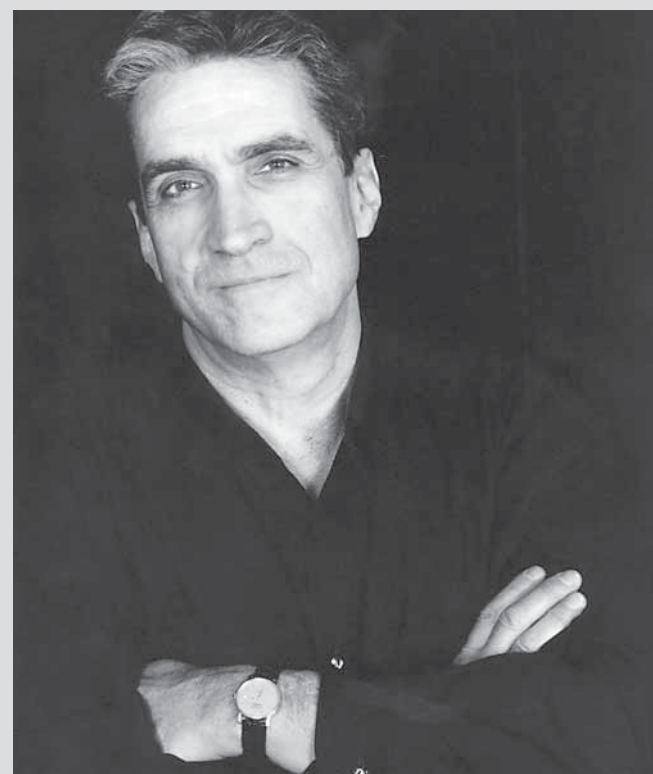
Preložila Lubica Somolayová
zdroj: Ateliér Pluto

Robert Pinsky je americký básnik, esejista a prekladateľ, autor devätnástich kníh, väčšinou zbierok poézie. Jedným z mimoriadne uznávaných a najpredávanejších diel je jeho preklad Danteho Pekla. Prednášky z Princeton University boli publikované pod názvom *Democracy, Culture and the Voice of Poetry* (Demokracia, kultúra a hlas poézie). Pravidelne prispieva do televíznej relácie NewsHour with Jim Lehrer a píše stĺpček Poet's Choice pre noviny Washington Post Book World. Ako Poet Laureate sa Robert Pinsky stal akýmsi vyslancom poézie, ktorý stál pri zrode projektu Favourite Poem, v ktorom tisícky Američanov z rôznorodého sociálneho prostredia, rozličného veku, z rozličných štátov vyberajú svoju obľúbenú báseň. Vďaka hostovaniu v animovanom seriáli Simpsonovci a v komédii The Colbert Report sa stal postavou popkultúry.

Je autorom básnických kníh *An Explanation of America* (Výklad Ameriky, 1980), ktorá vyhrala cenu Saxifrage Prize, *History of My Heart* (Dejiny môjho srdca, 1984), získala cenu Williama Carlosa Williamsa, *The Want Bone* (Až na kosť, 1990) a *The Figured Wheel: New and Collected Poems 1966 – 1996* (Figuratívne koleso: Nové a vybrané básne 1966 – 1996), nominovaná na Pulitzerovu cenu a ovenčená cenami Ambassador Book Award a Lenore Marshall Prize.

Poézia Roberta Pinskeho je pozoruhodná kombináciou živej imaginácie a jasného, diskurzívneho jazyka. Tematicky sa dotýka poznania, dejín i transcendentných aspektov jednoduchých činov. Pinsky sa pokúša vytvoriť štruktúrovanú verziu sveta, často pritom konfrontuje minulosť so súčasnosťou. Jedným z návratných motívov jeho tvorby je určite detstvo, ale aj fenomén kultúrnych presahov a prienikov. Jeho poetické majstrovstvo sa často prirovnáva k výkonom anglických klasikov 18. a 19. storočia a mimoriadny vzhľad prítomný v jeho analytických prácach o poézii spôsobil, že ho kritici zaraďujú do tradície poetov píšucich o poézii ako S. T. Coleridge, Matthew Arnold, T. S. Eliot alebo W. H. Auden.

Robert Pinsky bude mať 27. septembra prednášku na Gondovej 2 v Bratislave a vystúpi aj na večere poézie 28. septembra o 19.00 v Divadelnej sále A4 na Námestí SNP 12 v Bratislave.

Ginza Samba

Jednoslabičný Európan menom Sax práve vybehol s rohom, čo húka, fu fuúú fiiií haaaa a hááá, drzo pokrútený, excentricky hlučný exklarinet, stĺp vzduchu veru nestláča už do cylindra, ale línie do kornúta kónicky, nekonečne hore, blúznivo chrlí do výšok, pozdvihnutým zlatistým zvonom čo sa chveje až za okraje, ako gloxinia kypí kvetmi v Saxovej kmeňovej fantázii,

vychádza z nevyriešiteľnej matrice stretnutí matiek a otcov ako génius, čo sa dojímavým brblaním vrýva do buniek, povznesený rozoznelým grálom z pamäti, ktorá sa mení a dohaduje ako na trhu s mosadzným riadom, perlami a slonovinou, kalikom a otrokmi, na trhu nádenníkov a nádejných dievčat, dve

sesternice z kráľovského rodu, v Nigéri známeho ako Vtáci alebo Jastrabi. V ríši kresťanov sa z dieťaťa jednej z nich stane "čierny chránenec", ktorého cársnym dekrétom povýšia na šľachticu, aby založil váženú rodinu, líniu generálov, samých dandy a dvorných elegánov vrátane básnika menom Puškin, čo padne v súboji o česť vlastnej manželky, kým sa druhá sesternica

v útrobach lode doplaví až do prístavu Baltimore, kde ju čaká len znásilnenie a smrť pri pôrode dieťaťa, ktoré sa ale nakoniec vydá za Seminola a v ďalšej časovej fráze ich potomok splodí veľkého Jastraba alebo Charlieho Birda, so zástupmi spriaznených, tam medzi nimi ide aj pravnuke židovského správcu puškinovskej pozostalosti, širokým

americkým dychom rozhybava vrtkavé tóny neurčitej skladby, tu sa blyсне šestnástkami, tam zatrilkuje do trojky, – Ginza Samba dychu a vibrácií bez zábran, píšala rezonuje v rytme klapiek, stelesnenie energie, doteraz neuveriteľné spojenie impulzov do živých okruhov geniálnej skrinky u mňa v izbe v tomto dome, ktorý postavili pred sto rokmi, dávno predtým, ako som sa sem dostal:

Znie to ako láska, atavistický imperatív nejakej bytosti s istou tvárou a farbou hlasu – umenie, či trik nahmatať vlákno života, zlatú niť, aby sa spustila zvonivá záplava dychtivých tónov, ktoré prúdia zo zrážok živlov od Ria až do Tokia a potom späť, pridávajú, striedajú formy a variácie, aby čo najlepšie prenikli cez sesterské, preludmi sužované labyrinty: strmienok i nákovku, ktoré sa práve ozyvajú echom z najvnútornejšieho prijímača v okruhu mojej uvoľnenej lebky.

Preklad Martin Solotruk
zdroj: Ateliér Pluto

Z programu medzinárodného festivalu poézie Ars poetica

STREDA 26. 9.

Divadelná sála A4 Nultý priestor, Nám. SNP

19.00 Večer poézie: Monika Rinck (Dánsko), Nóra Ružičková, Galina Nikolova (Bulharsko), Margret Kreidl (Rakúsko). Súčasťou večera je prezentácia knihy poľského básnika Piotra Sommera Lyrický činiteľ a iné básne a zbierky Ivana Štrpku Tichá ruka.

21.00 Koncert Vrbovskí víťazi

ŠTVRTOK 27. 9.

Filozofická fakulta UK, Gondova 2, miestnosť G236

10.00 Robert Pinsky: Okolnosti poézie, mimoriadna prednáška Klub A4 Nultý priestor, Nám. SNP

15.00 Stretnutie so slovenskými vydavateľmi a redaktormi

Divadelná sála A4 Nultý priestor, Nám. SNP

19.00 Večer poézie: Valerij Kupka, Bohdan Trojak (Česko), Bohdana Matijaš (Ukrajina), Jonathan Morley (Veľká Británia), Marcin Sendeci (Poľsko), Irina Veleva (Bulharsko).

21.00 Koncert Gologan (Bulharsko)

PIATOK 28. 9.

Klub A4 Nultý priestor, Nám. SNP 12

15.00 Diskusia o súčasnom stave poézie

Divadelná sála A4 Nultý priestor, Nám. SNP 12

19.00 Večer poézie: Marco Fazzini (Taliansko), Viera Prokešová, Tomasz Majeran (Poľsko), Branislav Hochel, André Chenet (Francúzsko), Robert Pinsky (USA).

21.00 Koncert Robotobibok (Poľsko)

SOBOTA 29. 9.

Divadelná sála A4 Nultý priestor, Nám. SNP 12

19.00 Večer poézie: Jouni Inkala (Fínsko), Primož Čučnik (Slovensko), Dante Marianacci (Taliansko), József Ács (Maďarsko), Alexandra Petrova (Rusko), Leo Mellor (Veľká Británia).

21.00 Koncert The Complainer (Poľsko).

Verše vzopätia

Brat Šavol: *Moje lepšie ja (Keď Boha volám po mene)*, Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2007

Slová strácajú svoju silu, sú ľahučké, takmer bez tiaže – hovorí a píše sa veľa, hovorí a píše sa hocičo. Slová sa vytriasajú do vetra ako omrvinky z vyvráteného vrečka a či ich zachytíte alebo nie, vyjde to narovna... Slovo akoby stratilo vnútro, dôležitá je informácia a ešte dôležitejšie je kvantum informácií, žiadna esencia, o sile či tajomstve ani nevraviac. Žijeme v dobe prežratých informáciami a chudobných slovom. Žijeme ako zle vyrobené kalkulačky, ktoré vypustili do obehu bez znamienka mínus, veď každému sa ráta najviac to, čo si pripočíta, prípadne *prinásobí*. Aj stará pravda, že dva a dva sú štyri vychádza z tohto vlastnickeho kalkulu, preto je stará, novou ju urobí až obrat, obrat k nule. Nuž a podobným obratom k hlbšej pravde, samozrejme, nepočítateľnej, ale čitateľnej, prešiel aj Karol Lovaš: obrátene *šavol*, brat Šavol.

Lovaš (nar. 1976) bol známy politický reportér, publicista a komentátor. Sám priznáva, že vždy pracoval v záujme pravdy, o čo sa koniec-koncov usiluje aj ako brat Šavol, rehoľník a študent teológie v Prahe. Pravdu si berie ako spoločnú hodnotu žurnalistu i duchovného, jeho obrat nebol preto dramatický, skôr postupný: bola to uvedomovaná zmena ťažiska z ľudského na Božské. Preto sa stala ďalšou viditeľnou pečatou pokračujúcej intímnej cesty zblížovania s horizontom absolútna zbierka duchovnej poézie *Moje*

lepšie ja (predtým denník *Za múrmi kláštora*). V nej sa autor vracia k slovu priznávajúc ťaž dôvery v možnosti jeho vyjadrenia – básne sú tesne zviazané s priamou osobnou skúsenosťou, sú to verše volby a verše gest, predstavujú myšlienkovito-citové obrazy formovania vlastného vnútra v kontakte s Bohom. Majú podobu úvahy, modlitby, vyznania, prosby, intímneho monológu s Bohom o ľudskej nedostatočnosti, ktorá potrebuje Božiu milosť a lásku. Tieto monológy sú obojstranne dialogické: smerujú z vnútra späť dovnútra, najmä pri motívoch pokánia, vtedy sú dosť sentimentálne. A takisto smerujú z vnútra k Bohu – vtedy majú často ľúbostný charakter, čo je typické pre mystickú literatúru: „*túžim po tebe. strácam seba*“. Ale brat Šavol vskutku nechce byť mystický, vzdialený, ale

naopak, konkrétny, zrastený s týmto životom, časom a s týmito ľuďmi: „*raz pochopíme svojho / boha, čo z lásky stal sa človekom*“. Autorská poetika neoplyva inováčnymi riešeniami, výpoveď disponuje tradičnou duchovnou obraznosťou (kríž, dlane), motívicky a ani ideovo si nenašla nové priestory. To ale veľmi nevaďí čitateľovi poézie, ktorý hľadá stvárnenie osobného duševného vzopätia, úprimnú spoveď človeka, ktorému nadovšetko chýba Boh, aby bol sebou samým.

Radoslav Matejov

Rozprávačské dobrodružstvo

Jana Šrámková: *Rozprávky štrbavej opičky*. Verše Jana Šrámková a Ján Turan. Bratislava, SPN – Mladé letá 2007

Je veľkou ilúziou myslieť si, že len dospelí poznajú trápenie a že detstvo je bezstarostným obdobím. Spisovateľka Jana Šrámková, autorka kníh pre dospelých aj pre deti a mládež (spomeniem aspoň jej najúspešnejšiu, sfilmovanú a prekladanú knižku *Biela stužka v твоjich vlasoch*), si v prózach často všima tienistejšie stránky detstva či mladosti a citlivo ich uchopuje. O jej empatii svedčí aj knižka *Rozprávky štrbavej opičky*, ktorá v tomto roku vyšla v druhom doplnenom vydaní.

Hlavnú hrdinku knižky, škôlkarku Gabiku, trápí, že nemá súrodencov a namiesto sestričky jej rodičia kupujú báby, trápí ju, že mama-učiteľka si domov stále nosí prácu zo školy a nemá čas, na to, aby jej večer rozprávala dlhšie rozprávky. Trápí ju aj to, že kamarát Ondřík zo škôlky jej nie je veľmi verný... Ak sa k tomu pridá skutočnosť, že Gabike vypadol zub a vyslúžila si prezývku štrbavá opica, niet sa čo diviť, že sa trápí a nevie ani len zaspáť.

Ešteže si spomenie na svoju opičku. Opička síce vyzerá vcelku obyčajne, no môže to byť aj rozprávková opička, pomyslí si Gabika, a tu sa začína jej rozprávkové, či presnejšie, rozprávačské dobrodružstvo. Na výmene úloh sa rozvíja zaujímavý príbeh o dievčatku, ktoré sa samo ujme roly rozprávkarky a vymýšľa si pred spaním príbehy pre

priateľku, opičku Jašinku, lebo sa nedočká od rodičov pravidelných večerných rozprávok a cíti sa napriek ich láske viac-menej osamelé. Rozprávky sú o denných zážitkoch, skúsenostiach, ale aj, ba možno najmä, o snoch a túžbach. Tak sa v knižke prelínajú dve roviny: rovina reálneho Gabikiného domáceho aj škôlkarskeho sveta a rovina vymysleného rozprávkového sveta. Fantázia sa tu domyselne prelína s realitou, tradičné obrazy a rozprávkové postavy s modernou dobou, a tak napríklad v jednej rozprávke sa malá Popoluška nevie dočkať, kým sa jej otec vráti zo služobnej cesty, v inom príbehu si zas dračica vyrobila televízor a chce doňho zatvoriť chlapca, ktorý pripomínal krásneho princa. Vtipnými nápadmi a slovnými hrami knižka priam hýri, podnecuje detskú fantáziu. Skúsená autorka zachytáva vážne veci úsmevne, zároveň však pridáva kritické postrehy o našej súčasnej spoločnosti.

Do príbehov sú vhodne zakomponované básničky s nenápadným poznávacím a výchovným obsahom. Pripravujú čitateľov-škôlkarov na vážny krok: na vstup do prvej triedy a na premenu na školákov. Úsmevnú atmosféru dopĺňajú ilustrácie Aleny Wagnerovej, ktoré sa tiež podieľajú na celkovom príťažlivom vzhľade knižky.

-efar-

Literatúra ako slúžka

Anton Lauček: *Schéma a dogma v literatúre*, Ružomberok, Katolícka univerzita 2006

V rokoch 1950 – 1955 bol schematizmus v literatúre ústredným prvkom. Dogmatické smerovanie určoval „leitmotív“ marxizmu-leninizmu s predstaviteľmi robotníckej a roľníckej vrstvy, vyzdvihovalými na piedestál, neustále bojujúcimi a víťaziacimi pod záštitou komunistickej strany. Požiadavka doby znela presne a ponúkala naprogramované linky. Autori pritlačení vyhrážkami, najmä zákazom publikovania a prenasledovaním rodiny, prijali túto politikou proklamovanú propagandu. Tvorivosť a písané slovo starostlivo priškrtené cenzúrou boli obmedzené na oslavu víťazstva triedneho boja a očakávania krásnej budúcnosti. Jedným z hlavných a degradujúcich prvkov nátlaku boli predkladané knihy sovietskych autorov, ktoré mali byť zdrojom inšpirácie a vzorom.

Diela socialistického realizmu sa stali predmetom analýzy publikácie *Schéma a dogma v literatúre*. Tento smer mal doširoka otvorený priestor v umení a stal sa odrazom vlastného umeleckého úpadku. Lauček predstavil a poukázal na proklamované diela a v ich interpretácii podčiarkol znaky socialistického realizmu. V úvode prvej kapitoly

približuje problematiku revolučného umenia vo všeobecnej rovine, postupne sa zameriava na slovenské prostredie. Schematizmus uzavrel všetky prieniky novátorských aktivít, stal sa jedinou a absolútnou hodnotou v umení. Vo svojom megalomanstve pohltil človeka, nainfikoval ho bezduchosťou a naučil ho recitovať frázy. V ďalšej kapitole analyzuje vyzdvihované dielo sovietskeho autora Semiona Babajevského Rytier zlatej hviezdy. V najobsažnejšej kapitole *Schematickosť a dogmatickosť slovenského výrobného románu* hodnotí z pohľadu literárnej vedy predovšetkým stratégiu textu kľúčových diel socialistického realizmu. Lauček venuje pozornosť aj obrazu ženy v socialistickom realizme. Charakter predovšetkým kladných hrdiniek výrobných románov prešiel rôznymi štádiami, cez karikatúru až k deformácii, keďže ich vnútorné prežívanie sa obmedzilo na súlad s dogmou. Publikácia predkladá informatívne a odborné aspekty ideologickej prózy s odstupom pol storočia. V tom čase povinná literatúra, dnes literárna kuriozita.

Mary Wecheche

CITUJEME ...

„Postupne si uvedomoval, že sa s ním deje niečo mimoriadne. Po niekoľkých hodinách začít fantastický, neobyčajne vzrušujúci účinok pervitínu. Celkom inak vnímal svet, chcel ho hneď zmeniť ako nejaký americký kazateľ. Úsmev sa usadil na jeho tvári a cítil sa súčasťou

nekonečného vesmíru. Opojenie trvalo takmer šesť hodín a halucinogénne predstavy znásobili marihuanou. Všetci okolo mu pripadali smiešni, hlúpi, len on bol nad vecou.“

Margita Kániková: *Z oblakov na tvrdú zem* Trnava, Tripsoft 2007

O vierolomnom Princovi

Martina Solčanská: *Aprílové dievča*, Bratislava, Ikar 2007

Prijímačky a prvý ročník na strednej škole sú veľmi náročné a keď sa k tomu pripletie Amorov šíp, je to veru na pováženie. Vie o tom svoje aj hrdinka debutu slovenskej autorky Marty Solčanskej (1981). Hoci sa zdalo, že o nádhernom chalanovi, ktorý do nej vrazil a premiestnil jej zmrzlinu z kornútku na tričko, môže len snívať, nájde ho v septembri v svojej triede.

A z vysnívaného princa sa stane Princ skutočný. Andrej Princ. Bibiána býva spolu s rodičmi a rodinou matkovej sestry. V dome sú štyri baby vo veku od sedem do osemnásť a dvaja chalani, čo zaručuje, že v tejto rodine neprichádza nuda do úvahy. Najmä, keď sa polovica deciek zaláskuje. Ich rodina je tradičná a jasne definovanými hodnotami a rozdelenými rolami. Deti síce nenadchýňajú domáce povinnosti a skorá večierka, ale vedia, že práci sa nevyhnú a o čase príchodu domov aspoň vyjednávajú.

Celkom iný je Andrej. Pristáhol sa z Bratislavy po rozchode rodičov iba s matkou a sestrou. Otec urobil politickú kariéru, má peniaze aj vplyv. Andrej sa hrá na rebela, chodí za školu, neučí sa, fajčí, vytáča mamu aj profákov, len aby našťval a zamestnal otca.

Dobre však vie, že sa mu všetko prepeče.

Bibiánini rodičia nejasali, keď sa o vzťahu dozvedeli, ale randiť jej nezakázali. Zákaz nastal až keď prasklo, že Andrejova sestra fajčí trávu. Bibiána rodičov neposlúchne, ale Andrej vo vzťahu napokon zlyhá a uprednostní výhody, ktoré mu ponúka otec a jeho postavenie.

Autorka priznala, že román napísala ako dvanásťročná a po dvanástich rokoch ho len jazykovo a štylisticky upravila. Kladam príbehu je autenticnosť uvažovania ôsmačky, jazyk, dialógy, atmosféra v triede, debaty v dievčenskej izbe. Horšie je to už s výstavbou textu a schematickými postavami (usilovné chudobné dievča z vidieka a zlý bohatý chlapec z mesta, múdra a svedomitá sesternica sa nedostane na medicínu, ale jej bohaté spolužiačky so zlými známikami do školy prijímajú i.). Aprílové dievča je príjemným spštením skromnej knižnej ponuky pre tinedžerky, aj keď ho možno dievčatá budú možno brať už ako trochu historický. Zrejme len ťažko pochopia, že súčasné dievča s rovnakými problémami, ako majú oni, nemá telefón.

Antonia Bednáríková

Knižné menu II.

Milí knižní labužníci, prípadne literárni hladoši. Dnešné menu je ľahké, nadýchané, skrátka ide takmer výlučne o poéziu. Uviažte si podbradník s motívom Pegasa a môžeme začať. Dobrý čít!

Predkrm:

Jozef Bily: Ihly v kope múzy, Žilina, Knižné centrum 2007

Nelakajte sa, že na prvý pohľad je toho predjedla pomerne veľká kopa – 79 strán, a to beťar vydavateľ nezradil do knihy obsah ani informáciu o autorovi. (Počíta asi s jeho všeobecnou popularitou.) Keď si zopárkrát načriete lyžicou, zistíte, že medzi literárnymi cereáliami a strúhankou (teda „prezľami“) len občas nadabíte na tučnejšie sústo. Ale keď budete medzi fejtónmi, aforizmami a viac či menej uletenými básničkami vyzobkávať, azda sem-tam aj zamľaskáte.

Polievka:

Libuša Viktorová: Myšlienka na streche, Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2007

Skutočne poetický obed začnete pomerne diétnejšou polievkou z čajsi 31 básní z tretej zbierky mladej autorky (narodená roku 1982). Má najmä v úvode trocha archaickú chuť („*Vážnica holá / vážnica tichá*“), akoby vývar z Kraska a tretí vývar z konkretistov. Skôr však než v rozpakoch odložíte lyžicu, nájdete aj zo tri texty, ktoré Vydavateľstvo Matice slovenskej zachráni pred podozrením z ponúkajú ohriatej vody. Nuž, kvalita, básnické zbierky nevynímajúc, je založená na kvalite použitých surovín. „*Takto sa sype čas / vždy keď sa ochladí / rozvlnia sa zmysly*...“ Dojete, teda skôr dočítate, napravíte si chuť a už sa tešíte na hlavný chod.

Hlavné jedlo:

Mária Moravčíková: Balené v nádeji, Leopoldov, VM-print 2007

Ďalšia poetka a hutné sústo. Kniha so všetkými atribútmi zbierky, ku ktorej sa vraciate. Autorke menežovala teta prvú zbierku k maturite a túto, v poradí druhú, k promóciám. „Rodinné darčekové vydania“ sú občas ošemetným počínom, ale v tomto prípade to neplatí. Napríklad autorkina definícia lásky („*Krásna, nadzemsky voňavá, / stvorená pre noc, živaná umením*...“) zaručuje, že na tento chod budete spomínať. Kvalitné ilustrácie (už bohužiaľ nebohého) Milana Chvílu, dobrá dramaturgia zbierky, už len pohárik skalického rubínu a môžete prejsť na dezert.

Dezert:

Marián Čím Kubica: Báseň bez všetkého, Bratislava, Vydavateľstvo F. R. & G. 2006

Aj do tretice ostaneme pri poézii. Tento dezert patrí na prvý i druhý pohľad medzi experimentálne básnické zbierky. Autor sa uvzato snaží očistiť slovo až na dreň významu. Tak ako napríklad skúšal nosnosť verša majster Šimonovič, tak aj Kubica ponúka variácie niekoľkých veršov, uberá, pridáva, variuje grafickú formu básne, používa kaligram. Nie je to dezert na jeden hlt. Musíte si ho poprevažovať na jazyku a ani to nezaručuje, že vám bude chutiť. Ale ako spštenie knižného menu má na našej scéne určite svoje miesto.

Vybral a uvaril: Maroš M. Bančej

Knihy v predaji

1 FILOZOFIA

10 Filozofia

KIERKEGAARD, Søren
Bud' – alebo. Z dán. orig. prel. Milan Žitný. Doslov Milan Žitný
Bratislava, Kalligram 2007. 1. vyd. 840 s. Edícia Ad fontes. Viaz.
Reprezentatívne vydanie prináša jednu z ústredných prác kultového dánskeho filozofa 19. storočia (1813-1855). Je súčasťou filozofickej trilógie, ktorá ovplyvnila vývin moderného myslenia a neskôr na ne nadviazal existencializmus
ISBN 80-7149-913-7

Kybalion. Z angl. orig. prel. do češ. R. Čábelka
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 188 s. Brož.
Štúdie o hermetickej filozofii starého Egypta a Grécka.
ISBN 80-89227-74-7

13 Okultné vedy. Parapsychológia. Tajné spoločnosti

LIGHT, Sun
Umění ovládat osud. Z rus. orig. prel. do češtiny P. Otýpková
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 207 s. Brož.
Metapsychológia šťastia a slobody.
ISBN 80-89227-75-4

RERICHOVÁ, Helena
Karma odsuzujících. Z rus. orig. prel. do češtiny P. Poborský, T. Pogodová
Bratislava, ENIGMA 2007. 1. vyd. 324 s. Brož.
Umenie hovoriť s ľudským srdcom a ľuďmi.
ISBN 978-80-89227-73-0

SINELNIKOV, Valerij
Tajomná sila slova. Z rus. orig. prel. H. Habalová
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 193 s. Brož.
Moc a pôsobenie myšlienok.
ISBN 80-89227-81-5

19 Učebnice

IVANOVÁ, Eva – KOPINOVÁ, Lubica – OTOTTOVÁ, Mária
Etická výchova pre 2. ročník ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 2. vyd. 32 s. Brož.
Pracovné listy.
ISBN 978-80-10-01240-4

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

FOGASSY, Judit
Príručka katechumenátnej katechézy. Z maď. orig. prel. L. Lencz a F. Medveczky
Bratislava, Konferencia biskupov Slovenska 2007. 1. vyd. 183 s. Brož.
Teoretické a praktické prvky katechumenátnej katechézy.
ISBN 978-80-969721-1-1

HÖFFNER, Joseph
Kresťanská náuka o spoločnosti. Z nem. orig. prel. M. Chabada
Trnava, Dobrá kniha 2007. 1. vyd. 315 s. Viaz.
Súborná autorova práca o spoločnosti.
ISBN 978-80-7141-567-1

Jezuiti
Trnava, Dobrá kniha 2006. 1. vyd. 155 s. Viaz.
Publikácia dokumentuje proces formácie jezuitov.
ISBN 80-7141-535-9

Mária Wardová 1585 – 1645
Trnava, Dobrá kniha 2007. 2. vyd. 47 s. Brož.
Životopis.
ISBN 978-80-7141-577-0

PRINCE, Derek
Formovanie histórie prostredníctvom modlitby. Z angl. orig. prel. B. Čekan
Košice, Publishing House Dunamis 2007. 1. vyd. 136 s. Brož.
Autor na základe svojich skúseností objasňuje, ako môžu modlitby zmeniť svet.
ISBN 80-89204-03-1

PRINCE, Derek
Oni budú vyháňať démonov. Z angl. orig. prel. M. Levy, B. Čekan
Košice, Publishing House Dunamis 2007. 1. vyd. 264 s. Brož.
Praktická príručka odpovedá na otázky o démonoch, neviditeľných nepriateľoch.
ISBN 80-969150-0-2

PRINCE, Derek
Spravodlivý bude žiť vierou. Z angl. orig. prel. B. Čekan
Košice, Publishing House Dunamis 2007. 1. vyd. 128 s. Brož.
Autor objasňuje súbor otázok na temu – viera.
ISBN 80-89204-01-5

PRINCE, Derek
Zaslúbená zem. Z angl. orig. prel. K. Kameníková
Košice, Publishing House Dunamis 2007. 1. vyd. 168 s. Brož.
Božie slovo a národ Izrael.
ISBN 80-89204-18-X

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

34 Právo. Legislatíva

VALENTOVIČ, Martin – MARUŠINEC, Ján – PILÁT, Jaroslav
Analýza systému súdnictva
Bratislava, M.E.S.A. 10 2007. 1. vyd. 20 s. Brož.
Štúdiá.
ISBN 978-80-89177-10-3

35 Verejná správa

NIŽŇANSKÝ, Viktor – BODO, Robert St.
Miestna demokracia na Ukrajine
Bratislava, M.E.S.A. 10 2007. 1. vyd. 116 s. Brož.
Súhrn poznatkov o demokratických procesoch na Ukrajine.
ISBN 978-80-89177-09-7

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

SEJČOVÁ, Luboslava
Motivácia žiakov na výkony
Bratislava, ALBUM 2007. 1. vyd. 240 s. Brož.
Výsledky výskumov o výkonovej motivácii.
ISBN 978-80-968667-6-2

Sprievodca štúdiom pre denné a externé štúdiá ECTS FHV UMB 2007/2008 (bakalárske štúdiom, magisterské štúdiom, doktorandské štúdiom). Zost. I. Čillík
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2007. 1. vyd. 266 s. Brož.
Celouniverzitná časť.
ISBN 978-80-8083-424-1

Sprievodca štúdiom pre denné a externé štúdiá 4. – 7. rok štúdiá ECTS (2007/2008). Zost. I. Čillík
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2007. 1. vyd. 164 s. Brož.
Fakulta humanitných vied UMB.
ISBN 978-80-8083-425-8

Vyhodnotenie programu CESTA a výsledky zrealizovaných prieskumov
Bratislava, Ústav informácií a prognoz školstva 2007. 1. vyd. 56 s. Brož.
Prieskumy zamerané na skúsenosti učiteľov z realizácie programu a žiaka, ktorý absolvoval preventívny program.
ISBN 978-80-7098-449-9

372 Rodinný život

PRINCE, Derek
Manželská zmluva. Z angl. orig. prel. B. Čekan
Košice, Publishing House Dunamis 2007. 1. vyd. 112 s. Brož.
Autor objasňuje základné princípy manželstva.
ISBN 80-89204-08-2

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

42 Slovníky

Anglicko-slovenský, slovensko-anglický vreckový slovník... nielen na cesty
Bratislava, Lingea 2007. 2. vyd. 826 s. Brož.
Slovník obsahuje 35 tisíc hesiel, 2 tisíc fráz a 42 tisíc významov súčasnej slovnej zásoby. V prílohách je konverzácia, prehľad gramatiky, jednotky a miery i orientačné mapy.
ISBN 978-80-969703-2-2

49 Učebnice

BALANSKÝ, Jozef
Slovenský jazyk pre 8. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 3. vyd. 128 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01268-8

BARKOVÁ, Viera – BUZNOVÁ, Viktória – DRATVA, Tomáš
Slovenčina pre cudzincov
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 3. vyd. 138 s. Brož.
Cvičebnica.
ISBN 978-80-10-01288-6

BENICKÁ, Helena
Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 9. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 5. vyd. 70 s. Brož.
Pracovný zošit.
ISBN 978-80-10-01256-5

5 EXAKTNÉ VEDY

59 Učebnice

BRESTENSKÁ, Eva – ZORÁDOVÁ, Viera
Hravé počty 3. B variant špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 4. vyd. 96 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-1212-1

KREJZA, Lumír
Matematika pre 5. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 4. vyd. 64 s. Brož.
Pracovný zošit – 1. časť.
ISBN 978-80-10-01274-9

KREJZA, Lumír
Matematika pre 6. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 3. vyd. 64 s. Brož.
Pracovný zošit – 1. časť.
ISBN 978-80-10-01275-6

Matematika pre 8. ročník ZŠ. 1. časť
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 4. vyd. 143 s. Brož.
Alternatívna učebnica.
ISBN 978-80-10-01210-7

MELIŠKOVÁ, Lýdia
Matematika pre 5. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 3. vyd. 112 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01273-2

Návody na cvičenia z deskriptívnej geometrie
Nitra, Slovenská poľnohospodárska univerzita 2007. 3. vyd. 84 s. Brož.
Skriptá.
ISBN 978-80-8069-903-1

SCHOLTZ, Elemír – KIREŠ, Marián
Fyzika – dynamika pre gymnáziá s osemeročným štúdiom
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 1. vyd. 230 s. Brož.
Odporúčaná učebnica.
ISBN 978-80-10-01158-2

6 APLIKOVANÉ VEDY

61 Medicína

Diagnostika a liečba pneumónií u hospitalizovaných pacientov
Bratislava, GDA VISUAL 2007. 1. vyd. 64 s. Brož.
Návrh štandardných diagnostických postupov pracovnej skupiny Pneumonia SR.
ISBN 978-80-969718-8-6

611 Populárna medicína

NIŠI, Kacudzo
Systém zdravia. Z rus. orig. prel. do češtiny J. Hrkčová
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 284 s. Brož.
Súbor pravidiel a cvičení.
ISBN 80-89227-78-5

SHERWOOD, Keith
Uzdravení čaker a vědomí karmy. Z angl. orig. prel. do češtiny M. Kuhn
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 334 s. Brož.
Príručka o aktivácii čakier.
ISBN 80-89227-72-3

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

SINELNIKOV, Valerij
Očkovanie proti stresu alebo Psychoenergetické aikido. Prekl. neuved.
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 156 s. Brož.
Ako sa stať pánom situácie a zbaviť sa stresu.
ISBN 80-89227-68-6

64 Praktický život

MARDEN, Sweet, Orison
Klíč k prosperitě. Z rus. orig. prel. do češtiny A. Trávníčková
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 347 s. Brož.
Ako získať hmotné bohatstvo – odporúčania, príklady.
ISBN 978-80-89227-83-9

PETERSON, Ellen
Hojnost pro začátečníky. Z angl. orig. prel. do češtiny Z. Šestáková
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 210 s. Brož.
Praktické rady a námety, ktoré môžu priniesť v živote pozitívne zmeny.
ISBN 80-89227-84-6

SINELNIKOV, Valerij
Cesta k bohatstvu. Prekl. neuved.
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 167 s. Brož.
Rady a návody na ceste k peniazom.
ISBN 80-89227-77-8

SINELNIKOV, Valerij
Dohoda s chorobou. Prekl. neuved.
Bratislava, ENIGMA 2007. 1. vyd. 177 s. Brož.
Pozitívne myslenie a správanie v boji s chorobami a problémami.
ISBN 80-89227-69-3

65 Kuchyňa. Potravinárstvo

Čokoláda. Z angl. orig. prel. Jana Jurčková
Bratislava, Príroda 2007. 1. vyd. 128 s. Viaz.
Kniha o histórii čokolády, o jej druhoch a príprave. Kniha je súčasťou darčekového balenia, ktoré obsahuje nástroje na prípravu a úpravu čokolády.
ISBN 978-80-07-01598-2

Koreniny. Z angl. orig. prel. Mária Šrancová
Bratislava, Príroda 2007. 1. vyd. 128 s. Viaz.
Kniha o histórii korenín, o druhoch korenín a ich použití. Kniha je súčasťou darčekového balenia, ktoré obsahuje porcelánový mažiar.
ISBN 978-80-07-01597-5

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

73 Maliarstvo. Grafika

21. Bienále ilustrácií Bratislava. Preklad do angličtiny Radka Rostoková. Úvod Barbara Brathová
Bratislava, Bibiana (Medzinárodný dom umenia pre deti) 2007. 1. vyd. 408 s. Brož.
Dvojязыčný katalóg k medzinárodnej výstave detských knižných ilustrácií, na ktorej sa zúčastnilo 387 ilustrátorov z 38 krajín s 2740 originálnymi ilustráciami a 477 knihami - jednotlivé ilustrácie sú zaradené podľa kontinentov.
ISBN 978-80-0-89154-14-2

761 Kultúrne pamiatky

LEIKERT, Jozef – VOJČEK, Alexander
55 najkrajších miest a mestečiek Slovenska
Bratislava, Príroda 2007. 1. vyd. 151 s. Viaz.
Reprezentačná publikácia zachytáva slovom a farebnými fotografiami v priereze všetky regióny Slovenska a opisuje výnimočné lokality, historické pamiatky a kultúrne pamätihodnosti.
ISBN 978-80-07-01521-0

79 Šport. Voľný čas

MEDEKOVÁ, Lucia – MAREŠ, Gregor
Stávka, ktorá mi zmenila telo
Bratislava, Ikar 2007. 1. vyd. 104 s. Viaz.
Kniha tréningového programu moderátora Telerána Gregora Mareša a cvičiteľky Lucie Medekovej, ktorá opisuje a fotografiami zobrazuje formovanie tela rôznymi cvičeniami.
ISBN 978-80-551-1546-7

8 LITERATÚRA. BELETRIA

81 Poézia

RÚFUS, Milan
Óda na radosť
Banská Bystrica, PRO 2007. 1. vyd. 35 s. + CD. Viaz.
Verše známej ódy recituje G. Valach.
ISBN 978-80-89057-15-3

RÚFUS, Milan
Murárska balada
Banská Bystrica, PRO 2007. 1. vyd. 19 s. + CD. Viaz.
Verše autora recituje M. Geiřberg.
ISBN 978-80-89057-16-0

SMEJKALOVÁ, Jaroslava – HÁMOR, Gerhard
Adam + Eva alebo: Kde sa poézia snúbi s fotografiami
Keřmarok, Allstars 2007. 1. vyd. 70 s. Viaz.

Anotácie

Slovensko-nemecké verše (v preklade G. Hámore) s fotografiami G. Hámore.

ISBN 978-80-969711-1-4

SOMOLAYOVÁ, Lubica
Prízmúrenými očami
Bratislava, ARS POETICA 2007. 1. vyd. 65 s. Edícia ambit. Viaz. Básnický debut mladej poetky a literárnej vedkyne (nar. 1979).

ISBN 80-89283-04-7

83 Román. Novely. Poviedky

EGLOFF, Joël
Omráčené. Z franc. orig. prel. Zuzana Borovská
Bratislava, Kalligram 2007. 1. vyd. 96 s. Brož. Novelistické rozprávanie významného francúzskeho spisovateľa (nar. 1970) o rôznych príhodách z prostredia bitúnku ozvláštnenej originálnou rozprávačskou atmosférou. Autor získal za toto dielo cenu Prix Inter 2005.

ISBN 978-80-7149-953-4

KÁNIKOVÁ, Margita
Z oblakov na tvrdú zem
Trnava, Tripsoft 2007. 1. vyd. 139 s. Brož. Román o drogovej závislosti vychádzajúci zo skutočných udalostí a biografie Kamila Žáka, ktorý s autorkou spolupracoval.

ISBN 978-80-89291-09-0

KARAHASAN, Dževad
Východný Díván. Z bosnianskeho orig. prel. Karol Chmel
Bratislava, Kalligram 2007. 1. vyd. 363 s. Edícia Svetová próza. Brož. Román významného súčasného spisovateľa Bosny a Hercegoviny (nar. 1953) o konflikte človeka s metafyzikou a politickou tyraniou.

ISBN 978-80-7149-952-7

McBAIN, Ed
Pomsta. Z angl. orig. prel. Anna Pokorná
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2007. 1. vyd. 192 s. Edícia Zelená knižnica. Viaz. Posledný román s detektívmi 87. obvodu: tento raz musia odhaliť totožnosť nebezpečného sériového vraha.

ISBN 978-80-220-1415-1

ROYOVÁ, Kristína
Bludári
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2007. 1. vyd. 157 s. Brož. Poveš o tých, čo od Krista a pravdy poblúdili.

ISBN 978-80-89279-06-7

ROYOVÁ, Kristína
Na rozhraní
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2007. 1. vyd. 200 s. Brož. Pokračovanie knihy Za presvedčenie.

ISBN 978-80-89279-02-9

ROYOVÁ, Kristína
Šťastný domov. Prišiel domov
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2007. 1. vyd. 109 s. Brož. Dve poviedky autorky.

ISBN 978-80-89279-04-3

TOMAŠOVIČ, Pavol
Nič v krajine nikoho. Ilust. Andrej Grossmann
Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2007. 1. vyd. 155 s. Viaz. Prozaický debut autora strednej generácie s vypätými existenčnými motívmi.

ISBN 978-80-7162-673-2

ULICKÁ, Ludmila
Medea a jej deti. Z rus. orig. prel. Katarína Strelková
Bratislava, Kalligram 2007. 1. vyd. 259 s. Edícia Svetová próza. Brož.

Historický román významnej ruskej spisovateľky (nar. 1943), v ktorom postava krymskej Grékyne Médey je médiom pre prerozprávanie osudov mnohých ľudí minulého storočia žijúcich na Kryme.

ISBN 978-80-7149-928-2

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

FÖLDÉNYI, László F.
Goyov pes. Z maď. orig. prel. Juliana Szolnokiová
Bratislava, Kalligram 2007. 1. vyd. 183 s. Edícia Eseje. Viaz. Eseje maďarského filozofa, spisovateľa, literárneho kritika a prekladateľa (nar. 1952) zamerané na spoločenskú skutočnosť spojenú s pocitmi úzkosti z nadchádzajúcich civilizačných udalostí.

ISBN 978-80-7149-942-8

86 Literatúra pre deti a mládež

BLYTON, Enid
Tajomná lagúna. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 1. vyd. 199 s. Edícia Veľké dobrodružstvá. Brož. Ďalší dobrodružný román zo série Veľké dobrodružstvá pre mládež o štvorici priateľov s hovoriacim papagájom, ktorí sa vyberú na opustené ostrovčeky severne od Anglicka, no ich kamarát Bill padne do rúk prenasledovateľov.

ISBN 978-80-10-01252-7

DONALDSONOVÁ, Julia – SCHEFFLER, Axel
Gruľalo. Prekl. neuved. Nitra, ENIGMA 2007. 1. vyd. Nestr. Brož. Obrázková knižka pre deti o myške v tmavej hore.

ISBN 978-80-89132-42-3

KNISTER
Čarodejnica Lilli v škole. Z nem. orig. prel. Petra Darovcová. Ilust. Birgit Riegerová
Bratislava, Príroda 2007. 1. vyd. 91 s. Viaz. Prvá knižka zábavných a veselých príbehov zo série o školáčke Lilli. Raz našla vedľa svojej posteľe čarodejníčku knižku, ktorú tam zabudla roztržitá čarodejnica. Kúzla z nej vyskúšala v škole práve počas návštevy inšpektora, ale nie všetky sa jej vydarili.

ISBN 978-80-07-01551-7

KNISTER
Čarodejnica Lilli čaruje. Z nem. orig. prel. Petra Darovcová. Ilust. Birgit Riegerová
Bratislava, Príroda 2007. 1. vyd. 90 s. Viaz. Druhá knižka zo série o školáčke Lilli, ktorá vďaka čarovnej knižke robí kúzelné kúsky u babičky. Pričaruje rozprávkové postavy a spôsobí nevidané situácie.

ISBN 978-80-07-01563-0

PAVEROVÁ, Michelle
Požierač duší. Z angl. orig. prel. E. Preložníková
Nitra, ENIGMA 2007. 1. vyd. 280 s. Viaz. Tretia časť Kroniky temného dávnoveku je pokračovaním príbehov chlapca Toraka, jeho brata Vlka a kamarátky Rem, ktoré sa odohrávajú v krajine večného ľadu.

ISBN 978-80-89132-44-7

88 Cudzojazyčná literatúra. Viacjazyčné vydania

DALE, Jenny
Žmurko a Belko. Z angl. orig. prel. Katarína Szabová
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 1. vyd. 63 s. Edícia Veľké priateľstvá. Brož.

Dvojazyčné príbehy (slovenčina, angličtina) o domácich zvieratách určené deťom na zdokonaľovanie v angličtine.

ISBN 978-80-10-01152-0

89 Učebnice

RÉPÁSSYOVÁ, Elena – KOUTUN, Juraj
Slovenská literatúra pre 1. ročník SŠ s vyučovacím jazykom maďarským
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 5. vyd. 104 s. Brož. Učebnica.

ISBN 978-80-10-01311-1

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

921 Pamäti. Spomienky. Autobiografie

BRANSON, Richard
K čertu s tím – jdeme na to! Z angl. orig. prel. do češtiny Z. Šestáková
Bratislava, EUGENIKA 2007. 1. vyd. 169 s. Brož. Autobiografická črta.

ISBN 80-89227-79-2

ROYOVÁ, Kristína
Za svetlom a so svetlom
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2007. 1. vyd. 180 s. Brož. Spomienky náboženskej spisovateľky a redaktorky (1860-1936).

ISBN 978-80-89279-00-5

96 Dejiny Slovenska a Česka

Devingrad – dedičstvo našich otcov. Zost. E. Šubjaková
Bratislava, Združenie Živá Voda Turzovky 2007. 1. vyd. 57 s. Brož. Devín ako symbol slovenskej identity. Fotografickú a textovú časť dopĺňa porovnávací tabuľka.

ISBN 978-80-968587-6-7

ŠMIGEL, Michal
Radikálny socializmus a komunizmus na Slovensku (1918 – 1989)
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela, Historický ústav SAV 2007. 1. vyd. 249 s. Brož. Zborník materiálov a príspevkov z úvodného seminára k rovnomennému grantovému projektu.

ISBN 978-80-8083-405-0

991 Archeológia

Odhalené tajomstvá starých civilizácií. Z tal. orig. prel. Miroslava Bariaková
Bratislava, Príroda 2007. 1. vyd. 224 s. Viaz.

Populárno-náučná publikácia encyklopedicky prezentuje objavy archeológie najvýznamnejších civilizácií ľudstva: staroveký Egypt, antika od Grékov k Rimanom, Ázijské a Americké civilizácie, stredovek a súčasnosť.

ISBN 978-80-07-01591-3

999 Učebnice

BALÁŽOVÁ, Eva – PÁPUNOVÁ, Viera – JARÁBKOVÁ, Jana
Cestovný ruch a samospráva
Nitra, Slovenská poľnohospodárska univerzita 2007. 1. vyd. 100 s. Brož. Príručka.

ISBN 978-80-8069-862-1

STANKO, Ján
Vlastiveda pre 3. ročník ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2007. 14. uprav. vyd. 16 s. Brož. Pracovný zošit.

ISBN 978-80-10-01303-6

Adresár vydavateľstiev uvedených v rubrike Knihy v predaji

ALBUM, Tokajčicka 2, 821 03 Bratislava, tel. 02/4333 1480
Allstars, Hviezdoslavova 7/9, 060 01 Kežmarok, tel./fax 052/4682 333, e-mail: info@allstars.sk
ARS POETICA, Vlčkova 18, 811 06 Bratislava, e-mail: arspoetica@arspoetica.sk
Bibiana (Medzinárodný dom umenia pre deti), Panská 41, 815 39 Bratislava, tel. 02/5443 1308, 5443 1314, fax 02/5443 1308, e-mail: bibiana@bibiana.sk
Dobrá kniha, P. O. Box 26, Štefánikova 44, 917 01 Trnava, tel. 033/5934 211, fax 033/5934 226, e-mail: redakcia@dobrakniha.sk
ENIGMA, Javorová 1, 949 01 Nitra, tel. 037/6555 551, e-mail: enigma@enigma.sk
EUGENIKA, s. r. o., Iljušinoва 2, P. O. Box 187, 850 00 Bratislava 5, tel./fax 02/6381 0659, e-mail: eugenika@eugenika.sk
GDA VISUAL, Svätoplukova 10, 821 08 Bratislava
Historický ústav SAV, Klemensova 19, 884 16 Bratislava, tel. 02/5292 6326
Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk
Kalligram, Staromestská 6, 813 36 Bratislava, tel. 02/5441 5028, fax 02/5441 1801, e-mail: szig@kalligram.sk
Konferencia biskupov Slovenska, Kapitulská 11, PO.BOX 113, 814 99 Bratislava, tel. 02/544 35 234, 544 35 839, 544 34 693, fax 02/544 35 913, e-mail: kbs@kbs.sk
Lingea, Špitálska 10, 811 01 Bratislava, tel. 02/5292 0579, e-mail: info@lingea.sk
M.E.S.A. 10, Hviezdoslavovo nám. 17, 811 02 Bratislava 1, tel. 02/5443 5900, fax 02/5441 9882
Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista, Púpavova 4, 841 04 Bratislava, tel./fax 02/6542 4319
Príroda, Kocelova 17, 821 08 Bratislava 2, tel. 02/5556 6176, 0908 757 160, fax 02/5542 5160, e-mail: priroda@priroda.sk
PRO, Augustín Rosa, Rudlovska cesta 53, 974 01 Banská Bystrica, tel. 048/4141 331, fax 048/4141 357, e-mail: mail@pro.sk
Slovenská poľnohospodárska univerzita, A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel. 037/6508 111
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk
Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspovatel@slovenskyspovatel.sk
Spolok sv. Vojtecha, Radlinského 5, 917 01 Trnava, tel./fax 033/5907711, 033/5907760, e-mail: ssv@ssv.sk
Tripsoft, Paulínska 20, 917 01 Trnava, tel./fax 033/5514 562, e-mail: tripsoft@tripsoft.sk
Univerzita Mateja Bela, Národná 12, 974 00 Banská Bystrica, tel. 048/4123 295, fax 048/4153 180
Ústav informácií a prognóz školstva, Staré grunty 52, 842 44 Bratislava, tel. 02/6542 5166, fax 02/6542 6180
Združenie Živá Voda Turzovky, Tajovského 27, 811 04 Bratislava

Richard Rorty: Filozofické orchidey

Bratislava, Kalligram 2006
Preklad Lubica Hábová

Úvodná prednáška súboru štúdií, ktorá má názov *Pragmatizmus je politický skrz-naskrz* (autor ju predniesol v Európskom klube v Bratislave v júni 1992) predznamena celú škálu problematiky, ktorej sa Rorty venuje v ďalších častiach ponúkaného výberu. Hlásia sa v nej k trom pre neho inšpiratívnym filozofom, ktorých považuje za najvýznamnejších pre 20. storočie: k Wittgensteinovi, Heideggerovi a Deweymu. Aj jeho inšpirovalo to, čo mali spoločné, a to pochybnosť, že filozofia môže byť druhom poznania a jej poslaním je prinášať nové poznatky (Wittgenstein považoval filozofiu za druh terapie, Dewey za spôsob uvažovania a rozprávania o svete). Podľa Rortyho poznanie nemáme považovať za niečo, čo nám umožní preniknúť za závoj javov k pravej skutočnosti. Rorty prízvukuje, že nijaký opis sveta nevystihuje podstatu sveta lepšie ako iné opisy, predovšetkým preto, že podstata sveta nejestvuje (problematike antifundamentalizmu sa bližšie venuje štúdiu *Svet bez substancií a esencií*). Jazyk je totiž nástroj, nie reprezentácia nezávislej skutočnosti a pravda nie je korešpondencia nejakého tvrdenia alebo teórie so skutočnosťou (pozri štúdiu *Pravda bez korešpondencie so skutočnosťou*). V provokatívne nazvanej štúdiu *Etika bez princípov* sa Rorty venuje rozlíšeniu medzi morálkou a rozumnosťou. Rorty a ďalší pragmatisti sú presvedčení, že morálny pokrok by sa urýchlil, keby sme namiesto hľadania toho, čo nás spája, využívali schopnosť trivializovať maličkosti, ktoré nás rozdeľujú. Rortyho vášnivé zaujatie demokraciou vystupuje do popredia v štúdiu *Filozofia a budúcnosť*, v ktorej proklamuje, že je zástancom kozmopolitizmu s takým obrazom budúcnosti ľudstva, kde vnímavosť k okolitému svetu vyvolá stav celoplanetárnej demokracie, t. j. spoločnosti, v ktorej mučenie, zavretie univerzity či zrušenie novin na druhom konci sveta pohorší človeka rovnako, ako keby sa to stalo v jeho krajine. Štúdiu *Trockij a divé orchidey*, ktorá inšpirovala zostavovateľku k výberu titulu pre tento súbor, je osobným vyznaním Rortyho s prvkami poetiky a symboliky. Aj ďalšie štúdie výberu (*Spinoza, pragmatizmus a láska k múdrosti; Objektivita hodnôt; Univerzalita a pravda* či *V pasci medzi Kantom a Deweym: súčasná situácia morálnej filozofie*) spredmetňujú Rortyho presvedčenie, že „...naše vedomie i náš estetický vkus sú produktmi kultúrneho prostredia, v ktorom sme vyrástli. My, slušní, liberálni filantropi (reprezentanti morálnej spoločnosti, do ktorej patrím ja, ako aj moji kritici), sme do podstaty neprenikli o nič viac ako grázi, proti ktorým bojujeme. Mali sme jednoducho len viac šťastia“. *Filozofické orchidey* sú príjemným kultivovaným čítaním, na čom má podiel nielen R. Rorty ako autor štúdií, ale aj zostavovateľka a prekladateľka súboru L. Hábová.

Michaela Geisbacherová

Zahraničná literatúra

Knister: Čarodejnica Lilli v škole, Čarodejnica Lilli čaruje

Bratislava, Príroda 2007. Preklad Petra Darovcová

Motív čarodejníckej knihy v nesprávnych rukách nie je objavný, ale nemecký autor Knister s ním pracuje s vtipom a nápadito. Napísal populárnu sériu kníh o malej školáčke Lilli, ktorá nájde čarodejnícku knihu pri svojej posteli. V prvej knihe *Čarodejnica Lilli v škole* sa malá hrdinka snaží pomocou kúziel z lexikónu ukázať svoju triedu a pani učiteľku počas školskej inšpekcie v čo najlepšom svetle. Namiesto toho však nasleduje séria trapasov, ktoré napokon bez čarov a s prehľadom zahľadí pani učiteľka. Vtipné dialógy a situačný humor určite zaujmú najmenších školákov, ale aj „velkáčov“ zo škôlky (Lillin brat je práve zapísaný do prvej triedy). Knisterovi sa podarilo do textu s humorom zakomponovať aj základné pravidlá dobrého správania, ale aj napríklad ako sa zachovať pri požiari. Veselé ilustrácie Birgit Riegerovej dotvárajú text. Konkrétne dva kúzelnícke triky na konci knižky poslúžia na precvičenie manuálnej zručnosti a pobavia celú rodinu.

V druhej knižke *Čarodejnica Lilli čaruje* trávia Lilli a jej brat Leon víkend u babičky. Dievčatku sa opäť podarí vyrobiť množstvo nepredvídaných a humorných situácií, keď si skombinuje rozprávku s realitou. Vyčarovaný kôň a krava v malom byte na 3. poschodí privedú k babke dokonca policajtov. Rozvážna stará mama však komplikovanú situáciu s prehľadom vyrieši. Samozrejme, ani v tejto knižke nechýbajú návody na triky, konkrétne ako sa stať hltačom ohňa a triky so zápalkami. Vydavateľstvo Príroda pripravuje ďalšie pokračovania a vydáva ich aj v českej jazykovej mutácii.

Anne-Marie Pol: Tancuj! Nina, vychádzajúca hviezda

Senica, Arkus 2007. Preklad Jela Mlčochová

Román pre dievčatá francúzskej autorky, ktorá sa narodila v Maroku, zachytáva niekoľko dní života trinásťročnej Niny. V krehkom príbehu odkrýva osamelú a vnímavú dušu dievčaťa snívajúceho o kariére baletky. Talent a usilovnosť však nestačia. Nina sa snaží vyrovnáť so smrťou mamičky a pomáha jej pri tom tanec, lebo ten ich s mamou spája. Svoj sen o primabaleríne snívala v detstve aj jej mama, ale jeho naplneniu zabránil úraz. Nina má pred sebou rovnako veľkú prekážku: peniaze. Nezamestnaný otec jej sotva vládze platiť lacné hodiny tanca, dobrá tanečná škola je drahá, a to ich rodinný rozpočet nikdy nezvládne. Nina, frustrovaná stratou matky, finančným nedostatkom a neistotou, dostáva ďalšie údery. Otec je nielen zásadne proti jej možnému profesionálnemu tancovaniu, ale nájde si aj novú priateľku. Poslednou ranou je odchod najlepšej kamarátky do vychýrenej tanečnej súkromnej školy.

Autorke sa podarilo nepateticky a citlivo vystihnúť myslenie a emocionálne prežívanie dievčaťa odhodlaného nevzdať sa svojho sna, atmosféru tanečných tréningov, kde s nepredstaviteľnou vôľou, sebazaprením, ubolenými nohami a láskou dávajú tanečnice hudbe svoju tvár. Šťastnú tvár.

Gwyneth Reesová: Perfektná mama

Bratislava, SPN – Mladé letá 2006. Preklad Jana Kantorová-Báliková

Aj 11-ročná Esmie, rovnako ako Nina v knižke *Tancuj*, nemá mamu, zomrela pri jej narodení. Má však chápatého, hoci veľmi prísneho a dôsledného otca, staršieho brata a óperku. Francúzka Juliette sa odlišuje od predošlých, neberie svoje postavenie ako prácu, ale decká si obľúbi a veľmi jej na nich záleží. Spontánna dievčina sa často dostáva do sporov s otcom rodiny pre jeho prísnosť a neochotu skúsiť nájsť deťom náhradnú mamu. Tak vezme vec do svojich rúk a spolu s Esmie mu za jeho chrbtom dohodnú schôdzku. Jasný, že sa to skončí riadnym malérom, ktorého naprávanie je neľahké. Ošúchaný motív hľadania partnerky pre otca slúži autorke len ako akčná kulisa na zobrazenie vzťahov a charakterov v rodine, kde sa pracovne vyťažovaný otec strachuje o syna, čo zápasí so svojimi problémami a hormónmi, kde malej Esmie čoraz viac chýba mama a Juliette so svojou francúzskou výchovou a otvorenosťou pôsobí na scéne raz ako citový katalyzátor, raz ako rozbuška. Vážna téma chýbajúcej mamy v rodine s dospievajúcimi deťmi je stvárnená presvedčivo, s humorom a nadhľadom, pričom autorka neskľzla ani do plytkosti, ani do sentimentality. -bi-

Ann Brasharesová: Klub putovných džínsov – Navždy v modrom

Bratislava, Ikar 2007. Preklad Tamara Chovanová

Stvrá kniha zo série Klub putovných džínsov (*Prvé lásky, Búrľivé leto, Zázračné džínsy*) prináša nové príbehy Carmen, Tibby, Bridget a Leny. Každá študuje na inej vysokej škole a nedokážu sa stretnúť už ani cez leto. Jediné, čo ich ešte spája, sú putovné džínsy, ktoré si stále medzi sebou posielajú. Carmen trávi leto na divadelnom festivale, Tibby si privyrába vo videopožičovni a píše scenár do školy, Bridget sa prihlásila na výkarpávky do Turecka a Lena má svoj letný kurz maľovania. Všetky štyri vyspeli a zmúdreli, snažia sa nájsť si v živote svoju cestu, po ktorej sa vydajú hľadať šťastie. Leto im opäť prinieslo mnoho zážitkov a ponaučení. Prišli na to, čo si treba vážiť, čoho sa vzdať a o čo bojovať. Čo má význam a čo nie, a že všetko je na niečo dobré. A najmä, že všetko potrebuje určitý čas. Carmen si uvedomí cenu ozajstného priateľstva, Tibby zistí, že s láskou to vôbec nie je jednoduché a treba o ňu zabojsť. Bridget sa naučí nebať sa na niekoho upnúť, pripustiť, aby človeku niekto chýbal, lebo tak to predsa v láske chodí. Lena sa snaží nadobro vyrovnať s Kostosom a konečne naňho zabudnúť; veci sa však nakoniec vyvinú úplne inak. Nakoniec sú to opäť džínsy, ktoré sa postarajú o to, aby sa všetky spolu stretli a spoločne prežili pár pekných dní, aj keď v inom zmysle, akoby sme si mohli myslieť. Džínsy sa stratia a práve ich hľadanie opäť spojí nerozlučné priateľky. Džínsy teda zase vykonali dobrú prácu a splnili svoje poslanie. -mgb-

Valerio Massimo Manfredi: Ríša drakov

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2007. Preklad Pavol Štubňa

Taliansky spisovateľ Valerio Massimo Manfredi zavedie v románe *Ríša drakov* čitateľa do obdobia existencie dvoch najsilnejších civilizácií začiatku nášho letopočtu – Rímskej ríše a Číny. Obe v tom čase sužujú rovnaké problémy – vnútorné rozbroje a politická nestabilita, vypočítaví Peržania a nájazdy barbarských kmeňov. Obe tiež majú mnoho spoločného – vysoko vyvinutý politický a právny systém, infraštruktúru, rozvinuté hospodárstvo a bohatú kultúru. História však ukázala, že pokiaľ Čína sa toto jej historické dedičstvo podarilo zachovať až do dnešných čias, Rímska ríša, siahajúca od severných hraníc Británie až po Egypt, sa stala už len rozsiahlou kapitolou v učebniciach dejepisu. Stretnutie dvoch vyspelých civilizácií sa tak v skutočnosti neodohralo a zostáva doteraz len v rovine fikcie a nepodložených vedeckých hypotéz.

Dej príbehu začína počas obliehania Edessy, ktorá je síce v rukách Rimanov, no o jej dobytie sa pokúšajú Peržania pod vedením Šápura I. Rímsky cisár Licinius Valerianus sa rozhodne vyjednávať, avšak padne do nastraženej pasce. Spolu s desiatimi odvážnymi vojakmi vedenými legátom Marcusom Metellom Aquilom prezývaným Orol sa dostáva do zajatia a po trojmesačnom namáhanom putovaní skončia všetci ako otroci v bani na tyrkys. Rímsky panovník podľahne neludským podmienkam a verný Metellus

mu pred smrťou zloží prísahu, že zachráni jeho ríšu pred hroziacim rozpadom. Pomocou Isti a odvahy sa rímskym zajatcom podarí utiecť; v päťoch majú nielen perzských prenasledovateľov, ale aj záhadného jazdca, z ktorého sa vykluje bývalý perzský rukojemník a nástupca čínskeho trónu Tan Čching. Slúbia mu vernosť a pomoc pri získaní moci, o ktorú prišiel kvôli zrade a intrigám dvorného eunucha Weja. Počtom nevelká skupina bojovníkov sa vydáva na cestu do neznámej Číny, kde na nich čaká nielen objavovanie novej civilizácie, ale aj krutý boj o prežitie. Metellus sa usiluje urobiť všetko preto, aby čínskemu panovníkovi pomohol znovu získať trón a smel sa spolu so svojimi druhmi vrátiť do rodnej krajiny, kde na neho čaká jeho opustený syn.

Ríša drakov je učebnicovým príkladom majstrovského historického románu. Navyše Manfredi svoju obľúbenú tému obohatil o konfrontáciu západnej a východnej kultúry. Stretnutie hlavných hrdinov, čínskeho princa a rímskeho legáta, otvára autorovi priestor na porovnanie úplne odlišných kultúr, pričom každá z nich tvrdohlavo obhajuje svoju vyspelosť, náboženstvo, filozofiu a kultúru.

V slovenčine vyšiel aj preklad Manfrediho románu *Posledná légia* (2006) a trilógia *Alexander Velký*, ktorá je už vypredaná. Vladimír Radosa

Guillaume Musso: Budeš tam?

Bratislava, Ikar 2007. Preklad Dorota Krásna

Súčasný francúzsky autor (1974), úspešný scenárista, sa v svojom románe vracia do sedemdesiatych rokov s doznievajúcou beatlesmániou, hippies a nadšením za charitu, keď humanitná činnosť predstavovala postoj, ktorý človeku umožní dostať sa zblízka k uvažovaniu o zmysle ľudského života. Takto je motivovaná aj odmena, ktorú v príbehu dostane francúzsky lekár od domorodého obyvateľa Kambodže za operovanie chlapčeka s rázštepom. Tridsaťročný Elliott chce tabletky, ktoré mu majú umožniť ešte raz sa stretnúť s mŕtvou láskou Ilenou. Vďaka „žltým guľôčkam“ sa stretáva sám so sebou v neskorších rokoch, ale uvidí aj milovanú ženu. V románe ide vlastne o márný boj so smrťou, ktorý podľa autora, vzdelaním chemika, je možný len vo fiktívnej polohe, a ukazuje to práve cez postavu lekára. Všet-

ko sa deje v snovom živote – len tam sa stierajú hranice medzi realitou a nadprirodzenom. Smrť milovanej ženy (tiež samovražedná) a samovražedná smrť matky sa však udiali reálne, pre Elliottovu dcéru Angie sa zas celý kolobeh úvah obnovuje cez chorobu a smrť otca – to všetko sú traumy, s ktorými sa musíme v živote vyrovnávať. A práve lekár, ktorý zachraňuje ľudské životy, úporne bojuje celý čas s túžbou uvidieť ešte raz milovanú ženu. Dostane sa však do situácie, keď si musí vybrať: alebo bude žiť jeho milienka, alebo nikdy nebude mať dcéru.

Nech je fikcia akákoľvek silná, nech sú akékoľvek pekné opisy San Franciska či akvária World ocean, predsa je v príbehu najsilnejšia láska a smrť v rôznych podobách a polohách. Elliot zachraňuje ľudské životy, nielen cudzie, ale aj život svojej dcéry a, paradoxne – musí pri-

tom stratiť Ilenu, aby sa napokon rozhodol zabojsť aj o svoj život.

Ako 60-ročný chirurg žije v San Franciscu, no osciluje medzi rokmi 2006 a 1976 a usiluje sa presvedčiť svojho dvojníka, aby urobil iné rozhodnutie, až napokon, hoci neskoro, príde na to, že s paralelnými prúdmi času sa nemožno zahrávať. Tieto vzájomné pohľady muža na seba a na svojho dvojníka nie sú bez pôvabu, pravda, autor sklzáva až do polohy flirtovania so záhrobím. Ide však predovšetkým o príbeh nenaplnenej lásky, o príbeh, keď do života spoločensky úspešného človeka vtrhne nadprirodzeno. Je, pravdaže, nepravdepodobný, no podaný napínavo. A práve v tom spočíva pôsobivosť textu. Čitateľ takmer uverí, že všetko je možné...

Autor má za sebou podobne ladené romány *A potom* (2004), prípravy na nakrúcanie filmu v New Yorku), *Zachráň ma* (2005); po románe *Budeš tam?* vydal knihu *Pretože tá milujem* (2007). Jeho prózy sa odohrávajú v Spojených štátoch, autor žil takmer dva roky v New Yorku a v tomto meste sa v jeho videní spája rušný, dianím nabitý život, ale aj nadprirodzeno, láska, čosi, čo samo vnucuje žáner trilera.

Možno sa dočkáme od Mussa aj románu zasadeného priamo do francúzskeho prostredia. I keď možno sa i umiestnením deja do amerického prostredia v jeho prístupe k téme „chemický“ stretli európske a americké tendencie – francúzske cítenie románu so zdôrazňovaním citovosti a americké princípy konštruovanosti príbehu so zdôrazňovaním trilerových prvkov.

Elena Pakánová

Frank Schätzing: Smrť a diabol

Bratislava, Ikar 2007. Preklad Elena Linzbothová

Už Adam doplatil na svoju slabosť pre jablká. Odrhnutím zakázaného ovocia navždy zmenil nielen svoj život, ale aj osud celého ľudstva. Teda aspoň podľa Biblie. V prípade Jacopa Lišiaka bol dôvod trhania jablák v arcibiskupských záhradách oveľa prozaickejší – hlad. Jacop je totiž príležitostný zlodej a tulák žijúci na okraji spoločnosti. Po tragickej smrti svojho otca a brata sa rozhodol skúsiť šťastie v Kolíne. Pretlka sa, ako sa dá. V tomto prípade ho nielenže opustilo šťastie, ale mal skutočne smolu nad smolu. Pri krádeži jablák sa stáva svedkom vraždy majstra Gerharda, geniálneho staviteľa kolínského dómu. Zavraždil ho plavovlasý zabijak. Najala si ho skupina miestnych patricijov, ktorá chce opäť získať v meste stratenú moc.

Jacop neudržal v sebe desivé tajomstvo a zveril sa s ním prostitútke Marii a chorľavému Tilmanovi, ktorí sa následne stali takisto obeťmi vraha. Na rade je Jacop a ak nechce odísť na druhý svet, musí odhaliť totožnosť vraha a sprisahancov a zastaviť tak zabíjanie nepohodlných svedkov. Pomocnú ruku mu podáva farbiarova dcéra Richmodis a jej strýko Jasper, učenec, doktor a fyzikus. V päťoch majú zabijaka Urquharta, veterána križiackych výprav.

Frank Schätzing si svojim literárnym debutom *Smrť*

a *diabol* získal rešpekt kritiky a popri úspešnej kariére v reklamnej a hudobnej branži sa stal aj uznávaným autorom bestsellerov. Kolín 13. storočia v jeho podaní je mestom vidiny rýchleho zbohatnutia, sklamaných nádejí a mocenských súbojov. Tmavé uličky, nevestince, majestátne dómy, kúpele a rušné trhy vytvárajú úžasnú kulisu pre jeho napínavý príbeh.

Doba, do ktorej ho zasadil, mu umožňuje vykresliť atmosféru tohto magického mesta, s každodenným životom jeho obyvateľov, ale aj oboznámiť s históriou križiackych výprav a bojov o moc medzi šľachtou, bohatými obchodníkmi a cirkvou. Jeho hrdinovia nie sú len prázdne figúrky, mnohé z nich sú reálne historické postavy. Sú živé a autentické, zmietané pochybnosťami o vlastnej existencii, o viere v Boha a zmysle života. Nešetří ani humorom, filozofické „diškurzy“ nad kalíškom vína medzi farbiarom Goddertom a učným Jasperom sú vtipné a odľahčujú akciu a napätím nabitý dej tohto historického trilera.

Frank Schätzing je už na Slovensku dobre známy vďaka svojej katastrofickej vízii *Pomsta oceána* (Ikar, 2006) a na slovenský preklad čaká jeho druhá kniha, triler *Lautlos* (*Nehlučne*).

-vra-

Sneh, kvetiny a poézia

Rozhovor s riaditeľom festivalu Capalest Michelom de MAULNE

V Banskej Štiavnici sa koncom leta (od 15. do 19. augusta) uskutočnil 5. ročník medzinárodného festivalu poézie, divadla a hudby Capalest. Niesol sa v znamení 50. výročia podpísania Rímskych zmlúv, poskytol priestor nielen na prezentáciu umeleckých projektov a dialógov umelcov, ale stal sa platformou na dialóg občianskej verejnosti, hostí z verejných a odborných inštitúcií a, samozrejme, umelcov.

• **Otvárací umelecký program Od Nevy k Stredomoriu cez Dunaj a Drinu na nádvorí Starého zámku ukázal to najlepšie z tvorby básnikov, ktorí tu vystúpili. Aký bol dramaturgický zámer, kritérium výberu textov pri zostavení tohto programu?**
– Pri zostavovaní programu som vychádzal z preložených textov, pomáhala mi ich vyhľadávať a kompletizovať Miroslava Vallová. Vybral som si tie najlepšie a vyšla mi z nich téma vzdoru. Básnici sú vždy tam, kde ich ľudia majú radi.

• **Pásmo poézie možno vytvoriť aj tak, že sa prosto čítajú texty, no vo vašich predstaveniach hrá významnú úlohu aj priestor Starého zámku, ktorý vytvára napätie medzi ľuďmi v hľadisku a na javisku, zbavuje poéziu intimitu.**

– Aj keď je poézia intímna, nechceme, aby jej prezentácia bola intímna. Festival nie je len prezentácia tvorby jednotlivých básnikov, ale je to priestor, kde básnici navzájom spolupracujú, komunikujú... Na základe týchto kontaktov sa ich poézia prekladá v rámci ostatných krajín, bez poetických stretnutí, ktoré sme v Štiavnici začali, to nebolo možné.

• **Divadlo poézie je špecifický inscenačný druh, ktorému ste sa profesionálne venovali aj na svojej domovskej scéne, v parížskom Moliérovom divadle. Aké sú jeho vyhliadky?**
– Venujem sa inscenovaniu poézie štyridsať rokov a beriem to tak, ako to je. Samozrejme, nemožno očakávať množstvo publika, ale ak oslovíte jedno dieťa, ktoré má schopnosť vnímať poéziu, je to lepšie, ako keby ste vystúpili pred

dvesto ľudí a nič im nepovedali. Vyhliadky tohto žánru sú pesimistické, ale musíte mať štipku optimizmu. Optimista je odporujúci, vzdorujúci, práve optimizmus v pesimizme predstavuje ten vzdor.

• **Pravdepodobne už dávnejšie bol výzvu na inscenovanie Sládkovičových veršov rodný dom Maríny Pišlovej. Kto bol pôvodcom myšlienky inscenovať pásmo o Maríne v týchto priestoroch?**
– Už pred tromi rokmi ma oslovili

viaceri ľudia z Banskej Štiavnice, aby sme inscenovali Marínu. Rozhodol som sa, že do toho pôjdem, ďalší sa hneď pridali, len sme museli vymyslieť, ako to inscenovať, napokon ďalší to realizovali. Je to komplexný prístup. S Antóniou Miklíkovou sme oslovili režiséra Petra Gábora, spoločne sme vybrali hercov – Zuzanu Kronerovú, Jána Kožucha a Jean-Luc Debatticeho. Samozrejme, potreboval som poradcu, a tým bol pán Igor Hochel. Bol som nadšený myšlienkou, že časť inscenácie sa odohrá na ulici.

• **Podarilo sa krásne predstavenie...**
– V režijnej koncepcii je podobné

ako predstavenie o Victorovi Hugovi, ktoré bolo na Capaleste pred tromi rokmi na Starom zámku. Tam sa tiež dej presúval z miestnosti do miestnosti. Nakoniec je všetko kolektívne.

• **Nazdávate sa, že by Sládkovič zaujal aj francúzskeho diváka alebo čitateľa?**

– Ak by bol preložený už skôr, predával by sa. V Paríži je ešte jeden malý obchodík, kde sa predáva poézia. Aj tí najväčší francúzski poeti, ako je René Char, vychádzali len v nákladoch 600 výtlačkov. Takto začínal aj Rimbaud.

• **S čím sa z Capalestu vrátite do Francúzska?**

– Okrem rôznych špecifických a odborných problémov, s ktorými sme sa na festivale stretávali, si odnášam aj pocit uspokojenia. Predpokladal som, že sledovanosť programov bude menšia, ale práve naopak, publikum sa rozrastá.

• **A nesiete si aj nové texty, knihy?**

– Do Francúzska si neponesieme žiadne texty, lebo asi štyri mesiace z roka bývam tu. Od júna som v Štiavnických Baniach, po Capaleste odchádzam do Paríža, vraciam sa v septembri, som členom banického spolku, zúčastňujem sa na Salamandri, v decembri sa vraciam kvôli snehu, v marci kvôli kvetinám, takže často... Pracujem na poézii tu. Pokúšam sa zostaviť nezávislý tím, lebo s mojím zdravotným stavom nikdy neviem, čo sa môže stať – posledné dva roky po festivale som zakaždým strávil niekoľko dní v nemocnici

• **Na Capaleste ste vyslovili víziu letnej univerzity v Banskej Štiavnici. Môžete nám priblížiť jej zámer?**

– Chcel by som realizovať letnú univerzitu pre mladých, no najskôr treba nájsť prostriedky, je to nákladná záležitosť. Mala by formu tvorivých ateliérov a debát. Naším záujmom je aj to, aby sme pritiahli študentov z rôznych európskych krajín, aby si vymieňali názory.

Lubica Suballyová

Zanechajte všetky nádeje

Dante Alighieri

Božská komédia – Peklo

Bratislava, Spoločnosť Dante Alighieri

Preklad a poznámky Jozef Felix

Prebásnil Viliam Turčány

Dante začal písať prvú časť *Božskej komédie* v roku

1300 ako 35-ročný, dopísal ju roku

1308, *Očistec* roku 1313 a *Raj*

v posledných rokoch života. Umrle

roku 1321 v Ravenne vo veku 56

rokov. *Peklo* by asi nevzniklo, keby

sa Dante nezapojil do bojov o formu

vlády nad Florenciou na strane

guelfov proti ghibelinom. Bol za

samosatnosť Florencie s cisárovou

zárukou, ghibelini za Florenciu

s pápežskou zárukou. Paradoxným

výsledkom týchto politických bojov

bolo aj rozštiepenie strany guelfov

na bielych a čiernych a odsúdenie

Danteho v neprítomnosti (ako

bieleho guelfa) na doživotné

vyhnanstvo. Žil vo Verone, Bologni

a Ravenne. Ak Dante ako občan

stratil takmer všetko, ako básnik

exilom získal: odstup od zápasov vo

Florencii a čas na písanie *Božskej*

komédie. *Peklo* by nemožno vzniknúť,

keby Dante neprešiel skutočným

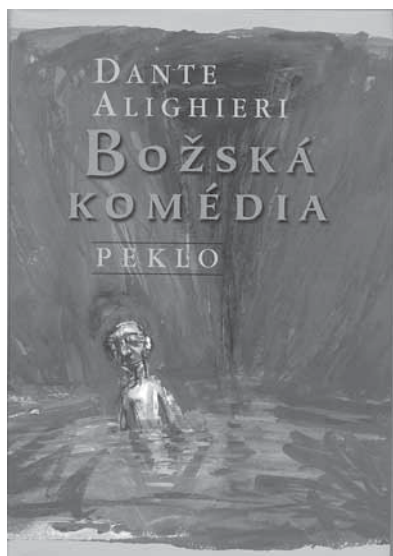
peklom politických bojov.

Aj keď je *Peklo* predovšetkým

reflexiou politických

zápasov a spoločenského života vo

Florencii, svojim rozsahom a obsahom je to

okruhov umiestnil nielen svojich súčasníkov, priateľov i protivníkov, ale aj postavy gréckej a rímskej mytológie a tiež gréckej a rímskej literatúry. Nápis na pekle znie: Vy, čo vstupujete, zanechajte všetky nádeje. Pozoruhodné je, že za hriech hodný pekelných múk Dante považuje popri klamstve, úžere, smilstve, nevere, kupliarstve aj ľahostajnosť. Do *Pekla* umiestnil

aj tých, „čo žili hore bez hany i chvály / čo proti Bohu nešli do zápasu, no ani s ním, lež sami stáli stranou.“ Do pekla, presnejšie do predpekla sa dostali aj všetci tí, ktorí umreli pred Kristom, teda pred vznikom kresťanstva a boli nepokrstení, hoci žili cnostne: „cnosť však na zásluhu nedostačí, ak ju krst nezumýva / krst viery tej, ňou skladáš svoju túhu // tak pred kresťanstvom žiadna duša živá / nemohla Bohu slúžiť náležite / S nimi i moja duša tuná býva.“ Obdivuhodný je trojboj Viliama Turčányho, ktorý vedie v týchto disciplinách: poézia, preklad, literárna veda. Vedie ho celý svoj život s veľkým vzdelanostným a osobnostným nasadením a veľmi vyrovnané. Bol to on, kto nám spolu

s Jozefom Felixom sprístupnil Danteho *Božskú komédiu*. Teraz sa objavilo v kníhkupectvách ich *Peklo* s ilustráciami Marka Ormandíka, ktoré tvoria výrazný kontrast k Danteho racionálnej konštrukcii spevov a ku klasickej forme jeho tercín. Na druhej strane ilustrácie svojou farebnosťou (dominujú červená a čierna) ladia s obsahom *Pekla*.

Jozef Čertík

ZO SVETA KNÍH

Vojna o detektívku

Vo Švédsku sa strhla hádka medzi spisovateľmi. Dôvodom je klesajúca literárna kvalita kriminálneho žánru. Starí páni vyčítajú svojim mladším kolegyniam diletantské písanie, dámy zase obviňujú mužov zo závislosti a sexuálne zameranej argumentácie. Spor rozpútal 62-ročný profesor kriminológie a spisovateľ Leif G. W. Persson. Vyčítal svojej o tri roky mladšej kolegyni Camille Läckberg, že jej detektívky sú „gýčové novely

pre kónské magazíny“ napísané v štýle hlúpych detských kníh. Läckberg zakontrovala podobne tvrdo: „Sú to drísky staršieho pána, ktorý sa cíti podvedený.“ Možné vysvetlenie tejto vojny pohľadá poskytl ďalšia autorka detektívok Mari Jungstedt. Podobné mužské výroky vysvetlila ako zúfalstvo mužov, ktorí „nemôžu uniesť to, že ich z pola vyhodí úspešná a pekné ženy“. Čas ukáže, kto nakoniec v tomto malichernom spore zvíťazí.

Džungľa blahobytu

Nový nositeľ Büchnerovej ceny Martin Mosebach predstavil svoj krásny a zároveň satiricky nemilosrdný román *Der Sand und das Mädchen* (Mesiac a dievča). Jeho hrdinami sú mladí manželka žijúci v okolí frankfurtskej hlavnej stanice a hnacím motorom deja je tajomná, nepriznaná túžba muža vybočiť z vychodených kolají. Hans, absolvent hamburskej univerzity, nastúpil vo Frankfurte na svoje prvé pracovisko v banke. Nie je nijaký hlupák, ale zjavne je celkom naivný. Z finančných dôvodov sa roz-

hodne prenájať si byt v blízkosti hlavnej stanice, v mieste, ktoré patrí k najbezútešnejším a najnehostinnejším. Hans a jeho manželka sa ocitnú zoči-voči drsnej sociálnej realite. Musia sa naučiť vychádzať s podivnými obyvateľmi paneláku, v ktorom bývajú. Hansovi dajú zabráť aj vlastné rodinné pomery, predovšetkým svokra, ktorá je tyranom rodiny a zaujíma ju len materiálny blahobyt. A čo je ešte horšie, jej dcéra ju v tom čoraz výraznejšie nasleduje.

–mgs–

Experimentálna Čarodejnica

Paulo Coelho chce dať svojmu najnovšiemu románu *Čarodejnica z Portobella*, ktorý vyšiel v slovenskom preklade vo vydavateľstve Ikar tento rok, filmovú podobu. Nedávno zverejnil celosvetový projekt *Experimentálna Čarodejnica*, v ktorom ponúka spoluprácu pätnástim režisérom a autorom hudby. Vydavateľstvu Ikar poskytla túto informáciu agentúra Sant Jordi Asociados, zastupujúca Paula Coelho. Autor si prostredníctvom internetu vyberie pätnásť režisérov z celého sveta na realizáciu zvukového filmu o jednej z pätnástich postáv

jeho románu *Čarodejnica z Portobella*. Kandidáti by mali vyrozprávať príbeh – tak ako v knihe – z pohľadu jedného z rozprávačov. Pre výhercov je určená odmena (3000 eur pre režiséra a 1500 eur pre autora hudby), z ich námetov sa zostrihá film spájajúci rozličné perspektívy rozprávania. Záujemcovia sa zapisujú prostredníctvom blogu Paula Coelho <http://paulocoelhoblog.com/experimenta- witch/>. Uzávierka prihlášok je 19. marca 2008, víťazi budú vyhlásení 25. júla 2008.

–ml–

Dar knižnici

Od konca júna do začiatku septembra si mohli návštevníci Francúzskej národnej knižnice pozrieť kompletnej rukopis románu *Most cez rieku Kwai* Pierra Boulla (1912 – 1994). Pamätníku národného písomníctva ho odovzdala ako dar autora neter Françoise Lorient s manželom. Príbeh britského plukovníka

Nicholsa v japonskom zajatí, ktorý sa pre svoju prísnu vojenskú disciplínu odmieta zúčastniť na sabotáži pri stavbe mosta cez rieku Kwai na trase z Bangkoku do Ranguinu, sfilmoval David Lean. Aj ďalšie z početných diel tohto francúzskeho priekopníka sci-fi – *Planétu opíc* – preslávilo filmové spracovanie.

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Španielsku

Beletria

1. Isabel ALLENDE: La Suma de los Días (Súčet dní)
2. Rhonda BYRNE: El Secreto (Tajomstvo)
3. John BOYNE: El Niño con el Pijama de Rayas (Chlapec v pruhovanom pyžame)
4. Mark HADDON: Un Pequeño Inconveniente (Trochu nevhodné)
5. Michel BENOIT: El Apostol Número 13 (Apoštol č. 13)
6. Stephenie MEYER: Crepúsculo (Súmrak)
7. Lisa KLEYPAS: El Diablo en Invierno (Diabol v zime)
8. Joe HILL: El Traje del Muerto (Oblek mŕtveho)
9. Arturo PEREZ-REVERTE: La Reina del Sur (Kráľovná juhu)
10. Diane SETTERFIELD: El Cuento Número Trece (Trinásty príbeh)

Literatúra faktu

1. Joseph RATZINGER: Jesús de Nazaret (Ježiš z Nazaretu)
2. Mario LUNA: Sex Code: El Manual Práctico de los Maestros de Seducción (Sex Code: Praktická príručka majstrov zvädzania)
3. Eduardo PUNSET: El Viaje al Amor (Cesta k láske)
4. ABRAHAMSON, Eric –

5. Y FREEDMAN, David H.: Elogio del Desorden: Armarios, Atiborrados, Despachos Desordenados y Planes Improvisados Pueden Hacer del Mundo un Lugar Mejor (Chvála neporiadku: Prepchané skrine, neupratané pracovne a improvizované plány môžu zo sveta spraviť lepšie miesto)
6. Javier SIERRA: La Ruta Prohibida y Otros Enigmas de la Historia (Zakázaná cesta a iné záhady minulosti)
7. Javier GUELL: La Dieta Antiaging: Rejuvenecer Comiendo (Diétou proti starnutiu: Omladnúť pomocou jedla)
8. José María MELLADO MARTÍNEZ: Fotografía Digital de Alta Calidad (Vysokokvalitná digitálna fotografia)
9. Robin Lane FOX: El Mundo Clásico: La Épica Historia de Grecia y Roma (Klasický svet: Epická história Grécka a Ríma)
10. Jill FULLERTON-SMITH: La Verdad sobre la Comida (Pravda o jedle)
11. Maria VALLEJO-NAGERA: Entre el Cielo y la Tierra: Historias Curiosas del Purgatorio (Medzi nebom a zemou: Zvláštne príbehy z očistca)

(Konečne) analýza parlamentných volieb 2006 z rodového hľadiska

Lubica Kobová – Zuzana Maďarová

Kradmá ruka feministky rozvažuje za plentou

Bratislava, Aspekt 2007

Volebné kampane sa zvyčajne analyzujú z rozličných hľadísk, z rodového však len veľmi výnimočne. Preto treba oceniť projekt záujmového združenia Aspektu *Volby do NR SR v roku 2006 – rodové aspekty*, ktorého výsledkom je aj táto publikácia. Jej autorky načrtávajú spôsob výberu kandidátok a kandidátov na kandidačnú listinu, volebný systém na Slovensku a zastúpenie žien v politike. Zaujímavá je rodová analýza volebných programov a kandidačných listín niektorých subjektov, poteší analýza mediálnej prezentácie političiek, no jej výsledky rozhodne nepotešia. V stručnom a výstižnom článku sa dozvieme, kedy je zobrazovanie političiek a politikov stereotypné. Novinárky a novinári sa môžu podozriť, ako „písať“ (nielen písať) rodovo citlivo o političkách a politikoch. Recipienti a recipientky by tiež mali poznať tieto pravidlá, aby vedeli odhaliť ich (prípadne) nedodržovanie. Jeden z článkov analyzuje dve vysielania konkrétnej rozhlasovej relácie v predvolebnom období – s hosťom

Rudolfom Zajacom a hostkou Monikou Beňovou. Je vynikajúcim príkladom stereotypného zobrazovania politikov a političiek. Publikácia ponúka aj „stručné zhrnutie“ tejto témy vo forme prehľadných tabuliek a zoznamov – počet kandidátov na listinách jednotlivých subjektov a podiel kandidujúcich žien, menný zoznam všetkých kandidátok a ich umiestnenie na listinách a menný zoznam poslankyň, ktoré sa dostali do parlamentu.

Nezanedbané volby, zanedbané slová a čísla

Výskum, na ktorý sa podujali autorky publikácie, je naozaj jedinečný. Má však niekoľko nedostatkov. Tie menšie by sa dali prehliadnuť. Medzi také patrí zopár gramatických chýb. Rušivo v knihe pôsobia aj nesprávne výrazy *kandidátna listina* a *kandidátka* (výraz *kandidátka* ako nesprávne označenie kandidačnej listiny sa mieša so správnym výrazom pre kandidujúcu ženu). Čo sa však prehliadnuť nedá, je narábanie s číslami. V dvoch prípadoch ide len o drobné nedostatky – nesprávne zaokrúhlený údaj a uvedenie nesprávneho údaje, pri ktorom však autorky citujú pôvodný zdroj. Zásadným

nedostatkom publikácie sú zavádzajúce čísla, ktoré majú vyjadrovať percentuálny podiel žien v prvej polovici a prvej štvrtine kandidačných listín (s. 98). Logické je vyjadriť percentuálny podiel žien v prvej polovici (resp. štvrtine) listiny v porovnaní s počtom mužských kandidátov na týchto miestach (ako to bolo aj v publikácii *Hlasy žien*, Aspekt 2002, s. 68). Táto publikácia uvádza percentuálny podiel žien v prvej polovici (štvrtine) ako číslo, ktoré je vyjadrením podielu žien v prvej polovici (resp. štvrtine) k celkovému počtu členov kandidačnej listiny (!). Takéto údaje reálne nič nehovoria, sú skresľujúce a diametrálne odlišné od reálnych čísiel. Ako príklad uveďme Alianciu nového občana, ktorá mala na kandidačnej listine 50 žien z celkového počtu 150 kandidátov, t. j. 33,3 %. V prvej polovici listiny bolo 25 žien, t. j. 33,33 %. Publikácia uvádza údaj 16,7 %. V prvej štvrtine bolo 11 žien, t. j. 29,33 %. Podľa tejto publikácie ich však bolo 7,3 %. Tabuľka na s. 22 pritom vyhodnocuje parlamentné voľby 1998 a 2006 aj podľa tohto ukazovateľa, pričom porovnáva údaje, ktoré vznikli na základe rozličných vstupných dát, a teda sú neporovnateľné.

Andrea Žáčoková

Medzi sporákom a práčkou

Marianne Grabrucker

Typické dievča?

(Denník o prvých troch rokoch života)

Bratislava, Aspekt 2006

Preklad Jana Cviková

Podtitul žánrovo charakterizuje knižku záznamov o integrácii dievčatka do spoločnosti. Nielen obsah, ale aj denníková forma tejto knižky svojimi krátkymi zápismi zaznamenávajúcimi udalosti, ich percepciu, spracovanie a reflexiu predurčuje adresátky – matky. Dominantnú úlohu pri výchove detí majú ešte stále matky, ktoré pre svoju pracovnú vyťaženosť

a materské povinnosti nemajú čas na dlhé sústredené čítanie. Denníkové zápisky rozčlenené do krátkych kapitoliek možno prečítať na jedno posedenie bez toho, aby udalosti denného kolotoča medzi práčkou, sporákom, výchovou a vzdelávaním budúceho človečička narušili zážitok z čítania. Autorka načrtáva model, v ktorom menej dôležitú, a tým aj menej platenú prácu vykonávajú matky. Dievčatká majú bábiku ako prostriedok tréningu na budúce materstvo, treba v nich utvrdzovať, aby boli stále sexuálne príťažlivé, podriadené, aby nezavádzali, naopak, v úzadí vytvárali podmienky

budúcim mužom na spoločenskú tvorivosť. Záverečné resumé autorky je systematickou štúdiou východísk týchto dôsledkov tradovaného patriarchálneho obrazu „poriadku“ sveta. Hoci aj v tomto svete mamuty už dávno vyhynuli, no napriek tomu v ňom pretrvávajú pre chlapčeka od útleho veku celkom prirodzená fyzická, a tým aj spoločenská nadradenosť. Tým, že ju musia prijať, je to násilie aj voči samým chlapcom. Iné vedomie spoločnosti sa začína uvedomením si skostnatenosti, jej odmietnutím a výchovou k rovnosti príležitostí budúcich dospelých.

–os–

Knihobranie v kníhkupectve Eurobooks

Špecializované kníhkupectvo na zahraničnú literatúru Eurobooks (Jesenského 5 – 9, 811 01 Bratislava, PO BOX 245, tel.: 02/ 5441 7959, e-mail: eurobooks@eurobooks.sk) sa už udomácnilo na našom trhu. Nedávno zmenilo svoju „tvár“ a pri tejto príležitosti som oslovila jeho majiteľa Karola Fajtha.

• Na rovnakej adrese pôsobíte od svojho vzniku, teda už ôsmy rok. Nedávno ste rozšírili pôvodné priestory a pred dvoma mesiacmi ste od základu zreorganizovali kníhkupectvo. Čo vás k tomu viedlo?

– Každý týždeň nám pribudnú nové knihy, ktoré si „zaslúžia“ svoje miesto a aj potom, keď ich nahradia novšie tituly, majú právo zostať na dobrom mieste. Chceme zdôrazniť, že za sedem rokov činnosti sme vytvorili takú ponuku beletrie, literatúry faktu a odborných kníh, ktorú nám závidia aj obyvatelia iných veľkých miest na svete, čo k nám zavítajú. Momentálne si náš zákazník vyberá už z desiatok tisícov titulov – noviniek aj „trvaliek“.

• S akými novinkami ste privítali svojich zákazníkov?

– Okrem prehľadnejšej ponuky titulov v predajni sme pripravili aj pre virtuálnych zákazníkov nový systém objednávaní kníh online na našej stránke www.eurobooks.sk.

Dôslednejší a presnejší systém evidencie objednávky nám pomohol zrýchliť prácu a odstrániť niektoré nedostatky. Teraz už vieme nášmu zákazníkovi objednať akúkoľvek knihu kdekoľvek na svete.

• Ktoré tituly a z akých vydavateľstiev sú u vás najpredávanejšie?

– Okrem posledného dielu *Harryho Pottera* je to z beletrie trilógia od Lian Hearnovej s voľným pokračovaním *Harsh Cry of Heron*. U náročných

čitateľov má veľký úspech japonský spisovateľ Haruki Murakami a Khaled Hosseini, britský autor memoárových noviel z Afganistanu. Z literatúry faktu je to predovšetkým *Freakonomics* a britská obdoba „ekonomického románu“ *Undercover Economist*. Z literatúry pre deti už dlhšie kraľujú na výslni rozprávky Julie Donaldson, najmä *Griffalo*. Z učebníc patrí k najúspešnejším trojica gramatických príručiek Raymonda Murphyho zo série *In Use* s vynikajúcou metódou na CD-ROM.

• Je rozdiel v záujme o literatúru priamo v predajni a v internetovom kníhkupectve?

– Záujem o naše služby virtuálneho obchodu prejavujú najmä mimobratislavskí zákazníci. I keď je táto forma kníhkupectva na prvý pohľad neosobná, aj takto môžu vzniknúť priateľské vzťahy so zákazníkmi. Veľmi nám pomáha nový systém objednávok. Je prehľadný a nenáročný tak pre zákazníka, ako aj pre nás pri spracovaní. Paradoxné je, že napriek širokej ponuke online kníhkupectva väčšina zákazníkov hľadá knihy u nás. Čím rýchlejšie im hľadanú knihu nájdeme a zabezpečíme jej dovoz, tým sú s našimi službami spokojnejší.

• Aké sú vaše plány do budúcnosti?

– Začiatkom novembra pripravujeme prvý ročník *Knihobrania*. S predstaviteľmi významných anglojazyčných vydavateľstiev sme vybrali najlepšie knihy za uplynulý rok zo spoločenských vied a niektorých prírodovedných oblastí. Z tohto výberu vznikne ojedinelá výstava, ktorú širšej verejnosti predstavia reprezentanti týchto vydavateľstiev. Najlepšie knihy sa dostanú na rebríček *Knihobrania* a zákazníci si ich budú môcť u nás prezrieť a kúpiť.

Lýdia Čelková

Vydavateľstvo ALIKA

Adresa: Vavilovova 2

851 01 Bratislava

tel./fax: 02/62244951

e-mail: kulihova@centrum.sk

Riaditeľ: PhDr. Alica Kulihová, PhD.

Vznik: 2004

Zameranie, profilové edície: chorvátska literatúra

Distribúcia: MODUL a KREDIS

• Kolko titulov ste vydali od založenia vydavateľstva?

– Päť prekladov diel chorvátskych autorov.

• Ako ste prispeli na knižný trh roku 2006?

– Vlni som vydala 3 tituly: Nura Bazduljová-Hubijarová: *Priepasť*, Miljenko Jergović: *Vravia, anjel* a Julijana Matanovićová: *Prečo som vám klamala*.

• S akými edičnými zámermi ste vstúpili do roku 2007?

– Mám záujem naďalej predstavovať slovenským čitateľom zaujímavých autorov nielen z Chorvátska, ale aj z Bosny a Hercegoviny, Srbska a Čiernej Hory. Mám k nim blízko, keďže sa venujem aj vo svojom povolaní dejinám chorvátskej a srbskej literatúry (ako odborná asistentka na Katedre slovanských filológií FFUK v Bratislave). Na jednej strane je to moja záľuba, ale na druhej strane považujem za určitú povinnosť alebo poslanie predstavovať diela autorov týchto národných literatúr u nás. Na tento rok pripravujem preklad románu *Elijahova stolica* (*Elišova stolička*) Igora Štiksa, za ktorý získal roku 2006 cenu za najlepšie prozaické dielo v Chorvátsku. Jeho vydanie závisí ešte od mnohých vecí, no sama ich nedokážem ovplyvniť.

• Ktorý zo svojich titulov pokladáte za najlepší?

– Všetky tituly som vyberala podľa toho, ako ma oslovili príbehy či spôsob písania. Ich autori sú známi súčasní chorvátski autori – Vesna Krmpotičová, Miljenko Jergović, Julijana Matanovićová, ale aj menej známi, ktorí získali za svoje diela ocenenia, ako Josip Cvenić či Nura Bazduljová-Hubijarová z Bosny.

• A naopak, ktorý zo svojich titulov pokladáte za vydavateľský omyl?

– Za svoj najväčší vydavateľský omyl pokladám vieru a presvedčenie v nestrannosť a nezaujatosť distribučných spoločností. Išla som do vydavateľskej činnosti s veľkým nadšením, chcela som sprostredkovať čitateľom zaujímavých autorov. Po štyroch rokoch vydavateľskej činnosti som prišla na zarážajúcu skutočnosť. Viete, kto vychováva čitateľov? Nie sú to učiteľia literatúry, literárni kritici či prekladatelia. Sú to distribučné spoločnosti.

V kníhkupectvách sa totiž objavujú iba tie tituly, ktoré distribučná spoločnosť vezme na milosť a dovolí nám, aby sme po nich siahli.

Distributér odmietol môj titul, vraj také malé knihy neberie (pričom miniknižky s témou „sex na každom deň“ v predaji mal). Ďalší, keď zbadal slovanského autora, hneď usúdil, že sa nebude predávať a on s tým bude mať len papierovačky. Tak občas musím suplovať distribučnú spoločnosť a sama ponúkať svoje tituly po kníhkupectvách, ale výsledky nie sú o nič lepšie. Hrebenda to asi mal kedysi ľahšie.

• Čo vás najviac trápi na knižnom trhu?

– Postoj distribučných spoločností k nekomerčnej literatúre, ale aj prístup kníhkupectva a kníhkupectiev k slovenskej literatúre.

V málokterom kníhkupectve, česť výnimkám, nájdete na viditeľnom mieste tituly slovenských autorov.

Obyčajne im vyhradia tú najzastrečenejšiu poličku. Mnohí nezainteresovaní alebo neinformovaní čitatelia si potom myslia, že naša literatúra nie je až taká dôležitá, že ide len o povinnú literatúru.

• Čo by podľa vás pomohlo slovenskému knižnému trhu?

– Všetko sa odvíja od financií. Chorvátsko napriek vojnovnej situácii v 90. rokoch vydávalo množstvo titulov nielen umeleckej literatúry, ale aj odbornej a vedeckej. Ich politika je založená na šírení vlastnej kultúry a umenia nielen doma, ale aj v zahraničí. Na to slúžia rôzne fondy a nadácie (aj mne už viackrát prispeli na vydanie prekladu). A aby si čitatelia v Chorvátsku skutočne mohli prečítať, o čo majú záujem, zaviedli splátkový predaj na knihy. Ceny kníh sú v Chorvátsku vyššie ako u nás (cena 300-stranovej knihy je priemerne 700 korún), napríklad výkladový slovník vyjde na našich 2500 Sk.

• Prezradíte svoj nesplnený vydavateľský sen?

– Je to veľmi prozaický a pragmatický sen, takmer nehodný zverejnenia. Mať okrem financií na vydanie titulov aj financie na reklamu vydaných titulov. Nemám na mysli recenzie v periodikách, tie sa dostanú iba k zlomku čitateľov, ale propagačnú kampaň, akú zažíva Harry Potter a iné bestsellery.

Chorvátski autori počas národného obrodovania (1835 – 1845) zaviedli systém predplatiteľov na vydávané tituly, a tak si čiastočne zabezpečili prostriedky na vydanie, predaj a najmä šírenie literatúry. Mená predplatiteľov boli uverejnené na konci knihy. Chcela by som vydávať viac zaujímavých titulov a aspoň v jednom vydaní vo vyššom náklade. Kniha Julijany Matanovićovej *Prečo som vám klamala* vyšla v Chorvátsku už v 11. vydaní.

• Aký máte názor na rebríčky bestsellerov?

– Zdá sa mi, že na najvyšších stupienkoch sa umiestňujú tituly, ktoré mali zaistenú širokú reklamu, hoci aj negatívnu, potom sú to tituly už známych a skvelých autorov.

• Akú knižku práve čítate?

– Práve som dočítala román chorvátskeho autora Igora Štiksa, ktorý ma príbehom rakúskeho spisovateľa hľadajúceho svojho otca s nevšednou zápletkou a strhujúcou témou lásky v čase vojnových udalostí v Bosne presvedčil, že sa oň musím podeliť aj so slovenskými čitateľmi. A začala som čítať román Paula Coelho *Čarodejnica z Portobella*, podľahla som totiž reklame, ale zatiaľ skutočne len reklame.

Sebazničujúce presvedčenie

Žo Langerová
Vtedy v Bratislave. Môj život s Oskarom L.

Bratislava, Albert Marenčin Vydavateľstvo PT 2007

Niektoré knihy prenikavosťou, hĺbkou a autentickosťou svojej výpovede prekvapia aj skúseného recenzenta. Za takéto prekvapujúce stretnutie považujem čítanie spomienok Žofie Langerovej na život so slovenským ľavicovým intelektuálom Oskarom Langerom, najmä na obdobie, ktoré prežili v Bratislave. Langer bol hlboko presvedčený, že komunizmus je najspravodlivejšie spoločenské zriadenie, preto sa na výzvu komunistickej strany – konkrétne svojho predvojnového druha K. Bacilka – vrátil s manželkou a dcérou Zuzkou z amerického exilu, kde prežili holokaust. Po februári 1948 sa stal námestníkom povereníka výživy, v auguste 1951 ho zatkli a jeho súdruhovia urobili z neho jedného z kľúčových svedkov v procese so Slánskym. Za vynútené svedectvo sa mu Bacilek a spol. odmenili 22-ročným väzením. Vrátil sa po amnestii v roku 1960 a až do smrti roku 1966 zostal zaslepeným, stále rovnako fanatickým komunistom! Až po jeho smrti v auguste 1968 odišla manželka s mladšou dcérou do emigrácie. Jej staršia dcéra, vtedy populárna slovenská speváčka Zuzka Lonská, bola na umeleckom turné vo Švédsku. Žo Langerová zaznamenáva do svojho dievčenského denníka aj idylické roky mladosti v Budapešti, romantický príbeh zoznámenia a prvé roky manželstva. Čitateľsky veľmi príťažlivý je jej obraz vojnovnej Ameriky, ale skutočne cenné a pre nás v mnohom objavné je jej rozprávanie o období, keď sa s manželom a staršou dcérou vracajú do Bratislavy. Bolesťne si uvedomuje rozpory medzi mužovými ideálmi a skutočnosťou. Hoci sama mala blízko ku komunizmu, neprestali ju znepokojovať otázky, ako môžu morálne nesprávne činy slúžiť morálne čistému cieľu, prečo tlač musí šíriť lži o orgáne strany, ktorá vzišla z boja za pravdu? Ako židovke jej prekážal čoraz zjavnejší antisemitizmus, hoci komunisti ho nazývali sionizmus. Jej muž ako lojalný člen strany prijímal tieto otázky podráždene. Už pred jeho zatknutím sa začalo ich postupné odcudzenie. Po manželovom odsúdení a väznení prišla o zamestnanie, neskôr v známej akcii B aj o strechu nad hlavou. Vystažovali ich na vidiek, odvrátili sa od nich všetci Langerovi druhovia. Aj počas mužovho väznenia mu zostala verná, nevyužila ponúkanú možnosť rozviesť sa s „odporným zradcom“, statočne bojovala za revíziu jeho procesu. Hoci vedela, že aj Oskar sa správal počas výsluchov statočne, ich ľudské odcudzenie pokračovalo. Keď po návrate z väzenia začal vyhľadávať tých, ktorí priamo zapríčinili jeho nespravodlivé odsúdenie, namiesto toho, aby sa obklopil rodinou, ich odcudzenie sa završilo. Žo Langerová už nebola ochotná nasledovať manžela v službe tomuto nehumánnemu režimu. Kruto, ale pravdivo vyznievajú jej slová: „Považoval za dôležitejšie dať sa rehabilitovať bandou zločincov, ako prísť domov.“ Podstatná časť spomienok vznikla v krátkom období slobody po januári 1968 a autorka si ich odniesla do emigrácie. Doplnené o niektoré dokumenty z 50. rokov vyšli, ako uvádza v doslove Agneša Kalinová, v roku 1979 v angličtine v Londýne a vzbudili veľký ohlas. O dva roky neskôr vyšli vo Francúzsku v preklade filmovej hviezdy S. Signoretovej a v tom istom roku aj vo Švédsku, kde sa Langerová usadila. V roku 1985 vysiela úryvky z knihy Slobodná Európa v slovenčine. Takmer tri desaťročia po prvom vydaní a sedemdesiat rokov po autorkinej smrti vychádzajú spomienky po slovensky. Čas nič neubral na hĺbke a presvedčivosti výpovede nielen o autorkinom živote s Oskarom L., ale ani o našom živote v čase komunistického režimu.

Anton Baláz

Márius Kopcsay o Poviedke 2007 Datalock

© Fero Jablonovský

Recenzia na zbierku, ktorá zatiaľ nevyšla

11. septembra mal viac-menej zhodou okolností vyjsť zborník poviedok zo súťaže *Poviedka 2007 Datalock*. Termín sa však posúva. Z dôvodov zdravotných, organizačných, technických, finančných... Súťaž, ktorá nie je iba súťažou, ale pootvorením dvierok do sveta literatúry pre nové talenty, zažila už všeličo. Problémy, zmeny sponzorov. Našťastie sa zakaždým – a aj tentoraz – našiel dobrodinec ochotný ju podporiť. Podobne je to s vydavateľstvom L.C.A., ktoré súťaž organizuje. Tento rok mu štát vo forme grantov podporil len zlomok projektov. Kultúra, menovite literatúra, nepatria dnes medzi priority. Bodka. Zborník ale napokon vyjde. Zaslúži si to, už len pre desiatku poviedok, ktoré doň porota vybrala s najlepším vedomím a svedomím. Niečo o tom viem, mal som možnosť byť jej

predsedom. Poviedky posudzovali spolu so mnou Daniela Kapitáňová, Monika Kompaníková, Daša Čejková, Oliver Bakoš a Karol D. Horváth. Hoci si rozumieme a sme si navzájom blízki, naše názory a hodnotenia sa neraz rozchádzali, až nás to prekvapilo. Napriek tomu sa podarilo nájsť desať autorov, ktorých poviedky tvoria kompaktný celok a slubujú čitateľský zážitok. Napríklad víťazná poviedka *Zo školy a domov* Richarda Pupalu vykresľuje príbeh dvoch chlapcov, súrodencov a ich mamy, alkoholičky, videním sveta, akého sú schopné iba deti, ktoré aj zo smutných okolností vykrešú iskričku radosti a nádeje. Druhá poviedka *Rispekt* Kataríny Uhrovej z Piešťan pripomína čosi ako slovenské Pulp Fiction, panoptikum postavičiek balansujúcich na pomedzí hip-hopu, drog a zločinu. Podobne by sa dalo pokračovať v opise ďalej a ďalej, ale najlepšie bude, ak si čitateľ zbierku poviedok prelúská pekne sám. Skôr či neskôr sa mu určite dostane do rúk. A noví mladí autori vstúpia do literatúry, vidiac hneď za čerstva – už na príklade zborníka – že veru nebudú mať na ružiach ustlaté. Tak ako nemá na ružiach ustlaté všetko, čo súvisí s literatúrou, a nie je to práve Harry Potter. Ale spisovateľ je už taký, že na podobné príkoria nedbá a jednoducho píše, píše ďalej. Píše, pretože musí.

M. Kopcsay

LITERÁRNY KVÍZ

Jedným z najúspešnejších amerických románov druhej polovice 20. storočia je *Let nad kukučím hniezdom* Kena Keseyho. Prvý raz vyšiel roku 1962 a zakrátko sa stal bestsellerom v Amerike, kde si získal nielen priazeň čitateľov, ale aj kritiky. Vzápätí ho preložili do viacerých jazykov. K jeho celosvetovej popularite neskôr prispelo aj úspešné filmové spracovanie v režii Miloša Formana a v hlavnej úlohe s Jackom Nicholsonom. Keďže český režisér bol exilovým umelcom, film sa vo vtedajšom Československu nemohol premietiť. Do maďarských kín sa však dostal, takže najväčší fanúšikovia Formanovej tvorby naň chodili do Budapešti. Naším čitateľom sa dielo vo vynikajúcom preklade Karola Dlouhého dostalo do rúk roku 1979 pod názvom *Bol som dlho preč*. V najnovšom vydaní bol názov upravený tak, aby korešpondoval s originálom – *Let nad kukučím hniezdom*. Tak je román známy všade vo svete. Jeho dej sa odohráva v psychiatrickej liečebni, do ktorej prichádza protagonist – nepohodlný asociál Randle McMurphy. Čoskoro rozvíri stojaté vody blázincov, v ktorom sú všetci – pacienti, personál i lekári – podriadení vôli Veľkej Sestry. Tá tu vládne železnou rukou. Hrdina s ňou zväzda nerovný boj, keďže ona má k dispozícii podstatne viac prostriedkov ako on. Predovšetkým sa mu však svojou nekonvenčnosťou a nekonformnosťou podarí dať ľuďom, žijúcim roky v izolácii, novú nádej a chuť do života. Prírodné, dielo nie je iba príbehom z psychiatrickej liečebne, ale aj veľkou metaforou o potrebe vlastnej identity, o túžbe po slobode, dôstojnosti a o večnom boji s neúprosnou mašinériou moci. Román má tragické završenie, keď sa z hlavného hrdinu po cieľených liečebných procedúrach naordinovaných Veľkou Sestrou stáva iba biologická bytosť bez duše, vôle a vedomia. V jednej zo záverečných pasáží román sa rozprávač pozerá na takto zdemolovaného McMurphyho a hodnotí situáciu, pričom sa usiluje vidieť ju jeho očami v čase, keď bol ešte plnohodnotným človekom:

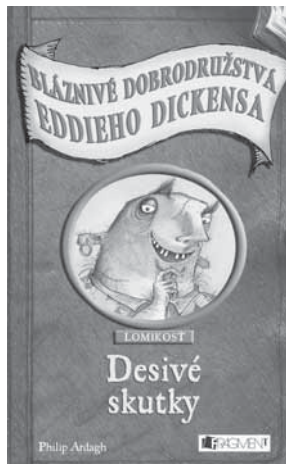
„Iba jedno som vedel naisto: nebol by pripustil, aby čosi podobné sedelo dvadsať či tridsať rokov v dennej izbe s jeho menom na štítiku, aby to Veľká Sestra mohla používať ako názornú ukážku toho, čo sa môže človeku pripodiť, keď sa vzoprie systému. Tým som si bol celkom istý.“

A tu je už dnešná otázka pre čitateľov: Kto je rozprávačom v tomto skvelom románe?

Ponúkame tri možnosti, z ktorých iba jedna je správna:

- C) jeden z černošských ošetrovateľov psychiatrickej liečebne
- D) rezignovaný pacient Billy Bibbit
- F) postava, ktorú všetci volajú náčelník Bromden.

Vymýšľa Igor Hochel

Svoje odpovede posielajte na adresu redakcie do 10. októbra 2007, nezabudnite k nim priložiť kupóny vydavateľstva Fragment. Za správnu odpoveď odmeníme dvoch súťažiacich. Na posledné literárne hádanky prišli okrem jednej nesprávnej odpovede všetky správne: I. Bohumil Hrabal: *Ostro sledované vlaky* a II. Ján Kostra: *Ave Eva*. Vyžrebovali sme dvoch súťažiacich a *Diamantky* z Vydavateľstva Slovart posielame Jánovi MATOŠOVI do Michaloviec a *Predškolačka 2* z vydavateľstva Fragment Alžbete ŠOBICHOVEJ do Makova.

JUBILANTI

od 26. septembra do 10. októbra 2007

9. 10. 1936 sa narodil Lubomír FELDEK, ktorý sa popri svojej básnickej, prekladateľskej, dramatickej a prozaickej tvorbe pravidelne venuje aj publicistickej činnosti a dokonca pripravuje aj literárny dokument o vzniku a pôsobení Trnavskej skupiny. Nepopierateľným dôkazom toho, že pracuje aj na pamätiach, je jeho knižka *V otcovej Prahe*, prezrádza to jej podtitul *Poznámky na pamäti*. Pri príležitosti vlaňajšieho okrúhleho jubilea mu túto knižku

vydali Slovenský literárny klub v ČR a Spolok priateľov slovenského divadla v ČR v Prahe. Vzácnou súčasťou tejto publikácie je vlastnoručná bibliografia pôvodnej tvorby, ktorá, hoci je zatiaľ nekompletná, má 14 strán. Ak sa chcete dozvedieť o vzťahu Lubomíra Feldeka k Prahe, ale najmä k jeho rodine, priateľom a, samozrejme, k literatúre, najlepšiu príležitosť vám ponúka práve táto knižka doplnená mnohými fotografiami. Jednému z čitateľov, ktorí nám napíšu o vzťahu k niektorej knižke Lubomíra Feldeka, pošleme publikáciu *V otcovej Prahe*. Na vaše lístky čakáme do 10. októbra, nezabudnite priložiť kupón Slovenský literárny klub v ČR a Spolok priateľov slovenského divadla v Prahe.

Narodili sa

- 27. 9. 1947 – Milan JEDLIČKA, básnik
- 6. 10. 1962 – Andrijan TURAN, básnik
- 29. 9. 1934 – Rudolf DOBIÁŠ, spisovateľ pre deti a mládež, prozaik, publicista
- 5. 10. 1943 – Etela FARKAŠOVÁ, prozaička, esejistka a poetka
- 6. 10. 1953 – Karol CHMEL, básnik a prekladateľ

Mariánovi HATALOVI ste napísali k jeho jubileu viacero veľmi pekných listov. Za všetky blahoželanania v mene jubilanta ďakujeme a jeho knižku *Prečo trpaslíci tak rýchlo rastú?* posielame Ľubici GEMERSKEJ do Senca.

OBJEDNÁVKA

Objednávam si dvojtýždenník **KNÍŽNÁ REVUE** na rok 2007 od čísla Cena jedného čísla je 10 Sk, dvojčíslo 20 Sk. Predplatné 260 Sk.

Meno:

Priezvisko (organizácia):

Ulica:

Mesto:

PSČ:

Podpis:

Vyplnený objednávkový lístok pošlite na adresu: Knižná revue, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava e-mail: krevue@litcentrum.sk

Poviedka musí mať dušu

Rozhovor s prozaikom, režisérom a scenáristom Markom KUPČOM

Študoval som chémiu a popri tom externe tri roky divadelnú réžiu a dramaturgiu. Ani jednu školu som poriadne neskončil. Nemyslím si, že škola dáva potrebné vedomosti. Pravé, čiže potrebné vedomosti dáva život a prax, škola dáva len kontakty a papiere (diplom). Tvorba: hneď po vojenčine, keď moji spolužiaci ešte len promovali, stal sa zo mňa scenárista TV Markíza. (Písal som scenáre do jednej nemenovanej detskej relácie. Ale bolo to Kakao. Asi päť rokov.) Nejaký čas som robil aj pomocného robotníka na stavbách. Zároveň som urobil konkurz na interného režiséra do STV, vydržal som v tej pozícii dva roky, potom interných režisérov zrušili a odvtedy som na voľnej nohe. V STV som pracoval v kreatívnom centre programov a vysielania, na mnohých publicistických reláciách a nakrútil som asi sedem dokumentárnych filmov (posledný – *Legionári*). Tri dokumenty som nakrútil pre Dúbravskú televíziu. Krátko som spolupracoval ako dramaturg s divadelným súborom Disk, s ktorým teraz robí Blaho Uhlár. Sem-tam niečo napíšem do Slovenského rozhlasu. Pracoval som aj ako režisér TV Luna a ako editor v TA3. Mám za sebou pár prezentačných DVD pre MO SR a mesto Pezínok (scenár, réžia). Vlastná tvorba: pár článkov, divadelných recenzií a pár poviedok v časopisoch a novinách. Zbierky poviedok: *Delírium* (2001), *Čierna diera* (2003) a *Tri stromy* (2007). Žijem celkom obyčajný život v Bratislave, som ženatý a mám dve krásne deti a jedného super psa. Vlastne fenku.

• Keď som si prečítala vaše poviedky *Čierna diera*, nadobudla som pocit, že máte niečo „spoločné“ s Daniilom Charmsom. Narodil sa roku 1905 v Petrohrade a zomrel roku 1942, pravdepodobne vo väzenskej nemocnici v Novosibirsku. Poznáte ho?

– Daniil Charms bol spisovateľ, ku ktorému som sa dostal pomerne neskoro, ale o to výraznejšie ma oslovila jeho tvorba. Osobne tiež uprednostňujem krátke prozaické útvary s príbehom, čiernym humorom a s rýchlym spádom.

Teší ma a som svojím spôsobom aj rád, že niekto vidí v mojej tvorbe niečo spoločné s Charmsom (pretože si ho ako autora nemsierne vážim, bol svojský, originálny, kritický a nadčasový), respektíve s jeho tvorbou, ale to je asi všetko, čo máme spoločné.

• Začala som Charmsom preto, lebo spôsob, akým sa díval na svet a písal, patrí do raja absurdít. Do divadla chodil s nalepenou bradou a fúzmi („muž nesmie ísť do divadla s holou tvárou“), trávil dosť času v putkách a pil zo strieborných pohárov, milujúc tajomné životy ostatných; v scenérii vašich obrazov to ani vám nie je cudzie. Považujete sa za spisovateľa absurdných poviedok?

– Nepovažujem sa vyslovene za spisovateľa alebo tvorca absurdných poviedok. Aspoň ja to tak nepociťujem. Témy na moje príbehy prichádzajú celkom spontánne hocikeď a hocikeď (nielen v krčme), niekedy mi stačí, že začujem zvláštne meno, zvuk, zachytím niekoho myšlienku, alebo vidím niečo, čo vo mne zanechá akýsi pocit. Zapisujem si to na zdrapy papiera a potom sa časom k tomu vraciam. Štýl spracovania poviedky alebo príbehu je môj spôsob vyjadrovania a neviem, do akej miery ho môžem nazvať absurdným. Je to istým spôsobom aj moje videnie sveta, chápanie situácie, možno aj myšlienkové pochody. Neriešim to. To, čo cítim, dávam na papier. To je všetko. Žiadnu vedu okolo toho nerobím. Formu, spracovanie myšlienky si hľadám príbeh sám. Keďže tento svet nedokážem a ani nechcem pochopiť, myslím tým svet vytvorený človekom, jeho konzumný spôsob života a s tým súvisiace pravidlá, zákony, zákazy, rebríček hodnôt, bontón... nedokážem reagovať inak ako týmto spôsobom písania. Je to spôsob, ako hodnotím to, čo okolo seba vidím, ako to vnímam, ako to cítim. V mojej tvorbe sú často zašifrované odkazy, predstavy, ale často aj nenávisť či nespokojnosť, určite by som to však nenazval absurdným. Aj keď musím podotknúť, že absurdita je mi celkom blízka a do značnej miery mi „ulahčuje“ život a chápanie sveta, v ktorom žijem a ktorého som, či chcem alebo nechcem, súčasťou.

• Niekedy je absurdita metafora metafory, beckettovské čakanie na Godota, mystifikované predstavenie, kde sa na začiatku povie, že pán Godot príde až zajtra, ale nepríde do konca hry a nikto sa nedozvie, kto ten Godot vlastne je. Godot 21. storočia je možno ne-

schopnosť osamelých ľudí komunikovať spolu bytostne; čakanie na božiu iskrú, na zázrak porozumenia, ktorý neprichádza.

– Osamelosť je relatívny pojem. Necítim sa bytostne osamelý, je to skôr v tom, že drvivá väčšina ľudí sa pohybuje v inom leveli ako ja, sú nainfikovaní konzumom, reklamami, majú skrátka iné hodnoty, iné túžby. Oni sa dokázali prispôsobiť tejto spoločnosti, dobe a pravidlám. Ja to akosi prehltnúť nedokážem. Našťastie sú ešte medzi nami aj takí, ktorí majú podobnú krvnú skupinu ako ja, ale ja sa snažím zostať vždy sám sebou. Bojím sa prispôsobiť, pretože mám pocit, že potom stratím časť seba. Asi som trochu konzervatívny.

• Vráťim sa k *Čiernej diere*. Hrdina rovnomennej poviedky sa ocitol v púšti. Strelol sa tam s niekým, kto „vyzeral ako cudzokrajná nedokončená matrioška“. Mal vo vlasoch blchy, ktoré s láskou vkladal do škatulky od zápaličiek. „Jediné, čo nás môže spojiť, sú tieto rozkošné púštne blšky. Budú piť tebe aj mne krv a večer si ich vymeníme“. Etc... Hrdina tri dni padá do čiernej diery, aby ho púštny Abořinec vytiahol späť za traky. Credo, quia absurdum?

– Moje poviedky alebo príbehy vznikajú väčšinou a v prvom rade z pocitu, až potom z potreby vyjadriť svoj názor. Mojim cieľom je vyvolať u čitateľa emóciu a až potom príbehom niečo povedať alebo upozorniť na nejaký problém, situáciu, alebo skutočnosť. Každá knižka, každá poviedka by mala mať dušu. Nielen formu. Emócia je pre mňa veľmi dôležitá, potrebná a v mojom živote hrá dôležitú úlohu, často stojí pred rozumom. Nie vždy sa to, samozrejme, vypláca a aj ja sa učim na vlastných chybách. Možno už len tento rebríček mojich hodnôt je absurdný. Pre mňa je život v tejto spoločnosti absurdný sám osebe. Nedokážem pochopiť cestu, ani cieľ cesty modernej konzumnej spoločnosti. Má to však jedno pozitívum: Naučil som sa robiť kompromisy!

• Vo svojej najnovšej knihe poviedok *Tri stromy* máte na konci takmer každej poviedky citát, najmä z Kanta. Je to, takisto v zmysle absurdity, prekladanie motta zo začiatku na koniec?

– Môže to tak pôsobiť, ale nebol to zámer. Skôr by som povedal, že myšlienka či citát na konci poviedky je v pozícii postskripta. Zámerne som ju odsadil od hlavného textu, aby vyznela a zvýraznila svoj hlas. Pocity sa mi lepšie hodila na koniec poviedky ako na jej začiatok. Kantove myšlienky mi pomáhajú hľadať odpovede na mnohé otázky a naopak, často nútia čitateľa, zamyslieť sa. Skromne si myslím, že to je taká spoločná črta mojich poviedok a Kantovej filozofie. Keby som mal bližšie špecifikovať novonarodenú zbierku *Tri stromy*, určite to nie je knižka na jedno prečítanie. Práve naopak. Atmosféru, ako aj odkaz tejto zbierky poviedok do značnej miery umocňujú aj grafiky Ondreja Zimku ml. Aj napriek tomu, že ich je len pár, ich výpovedná hodnota je nadčasová.

Pre mňa je dôležitá myšlienka, emócia a odkaz. A to si myslím, že sa nám v tejto knižke podarilo.

• Filozofi tvrdia, že racionalizmus novoveku sa začína Kantom. K jednej z poviedok ste dali „motto na konci“: „Morálna výchova človeka sa nesmie začínať zlepšením mravov, ale zmenou spôsobu myslenia a vytvorením charakteru.“ Čo podľa vás podmieňuje zmenu myslenia?

– To je dobrá otázka. Mám pocit, že zmenu myslenia jednotlivca vo veľkej miere formuje spoločnosť, kolektív, v ktorom sa pohybuje najčastejšie. Samozrejme, že existujú prípady, keď je človek výrazne ovplyvnený myšlienkou, úkazom, javom, alebo príbehom a na základe tohto dokáže zmeniť svoj pohľad, názor na svet, na bytie, život, spoločnosť. Ale je to skôr výnimka ako pravidlo. Musí to byť však silná myšlienka a jednotlivec by ju mal vedieť spracovať podľa svojich možností a schopností. Veľa ľudí však na to nemá chuť, ani čas, alebo možnosť zaoberať sa samým sebou, a preto je oveľa pohodlnejšie a pre väčšinu ľudí aj ľahšie a bezbolestnejšie zhltnúť to, čo im naservíruje niekto iný. Asi o tom to je. Svetadiel a štát, v ktorom sa jednotlivec narodí, vyrastá a žije, je najprofesionálnejší krmáč. Pravidlá, predpisy, zákony, zákazy, príkazy, bontón, verejná mienka, médiá... to všetko dokáže človeka vygumovať a naprogramovať ho ako počítač. Sme vlastne ako také marionety, bábky, ktoré niekto cielene riadi. Zoberme si Indiánov alebo akýchkoľvek domorodcov, ktorí dlhé roky žili a vyrastali s inými pravidlami, zákonmi, mali iné hodnoty. Potom prišiel arogantný biely človek so svojimi pravidlami, hodnotami, zákonmi, so svojím svetom... a nasilu ich preprogramoval. Zmena myslenia znamená zmenu hodnôt. Bohatý chudobného nepochopí. Za všetkým však podľa mňa stoja peniaze a túžba mať viac, najväčšia metla ľudstva. Táto túžba mení hodnoty jednotlivca aj spoločnosti. Zmeňte hodnoty, zmeníte myslenie človeka.

• Chceme nadviazať vašim dokumentom *Legionári*, ktorý odvysielala Slovenská televízia; realizovali ste ho režijné aj scenáristicky. Fascinuje vás na legionároch, vrátane Slovákov, česť a vernosť légii, pripravenosť bojovať v ktorejkoľvek minúte, alebo spôsob myslenia?

– Strávil som s legionármi vo Francúzskej cudzineckej légii týždeň, čo je pre mňa krátky čas na to, aby som pochopil spôsob ich myslenia. Pochopiť ich samých, ich systém, ich život, na to treba mesiace, ak nie roky, ale predovšetkým treba zažiť s nimi situáciu priameho ohrozenia života. Pretože si myslím, že len v týchto chvíľach dokáže človek ukázať svoju pravú tvár, čo v ňom je, aké má hodnoty, názory, myšlienky, ktoré sa potom pretavia na skutky. Legionára nerobí legionárom uniforma alebo to, že drží famas (legionársku pušku), ale spôsob života a s tým spojený čiastočne aj spôsob myslenia. Nie vždy sa to légii podarí. Na všetko treba čas

a najmä túžbu chcieť. Osobne si legionárov veľmi vážim (aspoň tých, ktorých som mal možnosť spoznať), a to najmä pre jednu vec: Tí chlapi mali odvahu začať odznova. Dnes to nie je o tom, skryť sa pred zákonom, ako v minulosti (ani to už nie je možné), dnes do légie väčšinou vstupujú muži, pretože chcú niečo dokázať. Chcú nájsť samých seba, nejaké hodnoty, istoty, záchytné body, chcú nájsť svoj zmysel života, ktorý v civilnej spoločnosti nenašli. Cudzinecká légia dnes nie je o zabíjaní (aj keď to, samozrejme, k službe v légii patrí), je to, ako som už povedal: spôsob života.

Samozrejme, nájdú sa aj výnimky, tí, ktorí vstupujú do légie pre peniaze, občianstvo, alebo iné výhody. Takýto jednotlivec tam však podľa mňa dlho nevydrží a buď dezertuje, alebo nepodpíše ďalšiu službu. Tí, čo tam zotrvali z presvedčenia, majú už dušu legionára zocelebnú tvrdým výcvikom a kódexom cti, ktorý má sedem bodov. Nemajú už potom problém bojovať a padnúť za légii, Francúzsko, slúžiť légii a ľuďom. To je ich misia. Veľmi silné sú tam priateľstvá, najmä tie, ktoré sa vytvoria v boji a na misiách. Pre bežného civila je to nepochopiteľný svet, s vlastnými pravidlami a zákonmi. Každý legionár by mal mať dve duše: tú legionársku, ktorej prisahal vernosť, a tú svoju, ktorú dostal do vienka pri narodení.

Chcel by som zažiť na vlastnej koži ten pocit legionára, ktorý vie, že môže v boji aj padnúť, ale ide tam, lebo túži, verí, chce, ale predovšetkým, idú tam jeho kamaráti. V légii je prioritou kamarátstvo, súdržnosť a vzájomná úcta. To vám zaručí, že vás nenechajú nikdy v problémoch, v štichu, a to je pocit, ktorý ja, žiaľ, nepoznám. Musí to byť niečo silné, čo drží tých chlapcov spolu (aj keď majú svoje rodiny, manželky, deti). Ich súdržnosť a obetavosť je pre mňa fascinujúca.

• Je správne, aby sa légia stala vlastnou a adoptívnou matkou namiesto skutočnej vlasti a skutočnej matky?

– Keď vstupujete do cudzineckej légie, musíte predovšetkým dobrovoľne a z vlastného presvedčenia prijať svoju „adoptívnu matku“, so všetkým, čo k tomu patrí, inak by ste boli nešťastný, alebo by ste neprežili. Nechcem, aby to vyznelo ako propaganda, preto upozorňujem, že je to môj názor, môj pocit. Légia vás nielen vycvičí, dá vám druhú šancu, ale vás aj trestá, čo často aj bolí. Légia vás ale zároveň chráni, živí, dáva vám istotu, ukazuje vám cestu a možno aj cieľ. Legionár sa ju musí naučiť mať rád, so všetkým, čo k tomu patrí. Všetko zlé je aj na niečo dobré. Neznamená to však, že legionári zabúdajú na svoje rodiny či biologické matky. Dnes existujú možnosti každodenne komunikovať, a oni to aj patrične využívajú. Legionár sa musí naučiť potláčať svoje pocity a túžby, neznamená to však, že ich vykorení. V légii sa legionári nerodia, len umierajú.

• Mój obľúbený básnik Herbert si v zrelom veku vyhotovil pečiatku s nápisom: Veliteľ kráľovského samostatného oddielu husárov smrti, plukovník Zbigniew Herbert. Vydal sa na boj sám, bez légie. S perom v ruke. Nie je to absolútny pendant k légii, ktorá reálne existuje?

– Cením si kohokoľvek na svete, kto dokáže ostať sám sebou. Pre mňa je dôležitá sloboda a voľnosť. Prispôsobiť sa je, samozrejme, jednoduchšie a pohodlnejšie. Byť a ostať sám sebou, znamená kráčať vlastnou cestou. A pritom ešte niečo pozitívne zanechať, vytvoriť, realizovať len tak, z presvedčenia, tak tomu sa už hovorí odvaha. Pred takým človekom dám klobúk kedykoľvek dole.

• Jeden z legionárov vo vašom dokumente hovorí, že misia je posvätná a treba ju naplniť až do konca. Čo je posvätné pre vás?

– Posvätné je pre mňa to, čo mi dáva zmysel, dôvod a motiváciu žiť, spoznávať, fungovať a tvoriť na tomto svete.

Dana Podracká